

Nina Uusitalo

KASSAVIRTOJEN HALLINNAN OPAS ISS PALVELUT OY:LLE

KASSAVIRTOJEN HALLINNAN OPAS ISS PALVELUT OY:LLE

Nina Uusitalo
Opinnäytetyö
Kevät 2023
Liiketalouden tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden tutkinto-ohjelma, taloushallinnon osaamispolku

Tekijä: Nina Uusitalo
Opinnäytetyön nimi: Kassavirran hallinnan opas ISS Palvelut Oy:lle
Työn ohjaaja: Arja-Leena Itkonen
Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2023
Sivumäärä: 43 + 19 salattua liitesivua

Hyvä kassavirtojen hallinta on avaintekijä yrityksen taloudelliseen menestykseen. Yrityksiä on ajautunut maksuvaikeuksiin ja jopa konkurssiin huonon kassavirtojen hallinnan vuoksi. Yrityksen on tärkeää ymmärtää, mistä sisään ja ulos virtaava varallisuus muodostuu, miten sen virta saadaan pidettyä positiivisena ja miltä sen tulevaisuus näyttää, sillä nämä vaikuttavat suoraan yrityksen tulevaisuudennäkymiin.

Ei ole yhtä tiettyä tapaa tehdä kassavirtojen hallintaa. Ulkoiseen laskentatoimeen läheisesti liittyvät rahoituslaskelmat noudattavat tiettyjä asetuksia ja säännöksiä, mutta sisäiseen laskentatoimeen liittyvälle kassavirtojen hallinnalle on yhtä monta tapaa toimia kuin on yrityksiäkin. Opinnäytetyön päämääränä oli luoda selkeä ohjeistus kassavirtojen hallinnasta ISS Palvelut Oy:lle.

Ohjeistuksessa otettiin huomioon kaikki toimeksiantajan käyttämät menetelmät. Taustana tässä käytettiin aiheeseen liittyvää kirjallisuutta, yrityksen toimihenkilöille suoritetuista haastatteluita sekä yrityksen luovuttamaa luonnollista aineistoa. Ohjeistuksen on tarkoitus auttaa yrityksen uusia sekä vanhoja toimihenkilöitä sisäistämään kassavirtojen hallinnan tärkeimmät tehtävät.

Aihealueen laajuuden ja monimutkaisuuden vuoksi oli tärkeää saada ohje selkeään ja riittävän yksityiskohtaiseen muotoon. Toteutuksessa oli kuitenkin tärkeää huomioida, ettei se ole sisällöltään liian laaja, mikä heikentäisi ohjeen tehokasta käytettävyyttä. Lopputuotoksena syntynyt ohjeistus vastaa toimeksiantajaorganisaation työlle asettamia tavoitteita; ohje on ulkoasultaan sekä sisällöltään selkeä ja toimiva.

Asiasanat: Kassavirta, kassavirtamenetelmät, kassavirtojen hallinta, rahoituslaskelma

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Administration, Option of Financial Management

Author: Nina Uusitalo
Title of thesis: A guide to cash flow management for ISS Palvelut Oy
Supervisor: Arja-Leena Itkonen
Term and year when the thesis was submitted: Spring 2023
Number of pages: 43 + 19 confidential appendix pages

Good cash flow management is a key factor in a company's financial success. Companies have been driven into payment difficulties and even into bankruptcy due to poor cash flow management. It is important for a company to understand what the wealth flowing in and out is made up of, how to keep its flow positive and what its future looks like, because these directly affect the company's prospects.

There is no one specific way to do cash flow management. Financial calculations closely related to external accounting follow certain regulations and rules, but cash flow management related to internal accounting has as many ways to operate as there are companies. The objective of the thesis was to create clear guidelines for managing cash flows for ISS Palvelut Oy.

All methods used by the client were considered in the instructions. Literature related to the topic, interviews conducted with the company's employees and natural material provided by the company were used as background. The purpose of the instructions is to help the company's new and old employees internalize the most important tasks of cash flow management.

Due to the scope and complexity of the subject area, it was important to get the instructions in a clear and sufficiently detailed format. In the implementation, however, it was important to note that it is not too broad in terms of content, which would weaken the effective usability of the guide. The instructions created as a final product correspond to the goals set for the work by the commissioning organization; the instructions are clear and functional in appearance and content.

Keywords: Cashflow, cashflow methods, cash flow management, statement of cash flows

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	HYVÄ KIRJANPITOTAPA	8
2.1	Suoriteperusteinen kirjanpito	8
2.2	Tilinpäätös	9
2.2.1	Tuloslaskelma	10
2.2.2	Tase	11
2.3	Kansainväliset tilinpäätösnormistot	13
3	KASSAVIRRAT.....	14
3.1	Liiketoiminnan operatiivinen kassavirta	17
3.2	Investointien kassavirta	19
3.3	Rahoituksen kassavirta	20
4	KASSAVIRTAMENETELMÄT	22
4.1	Kassavirta suoralla menetelmällä	24
4.2	Kassavirta epäsuoralla menetelmällä	26
4.3	Rahavirtalaskelma	29
4.4	Kassavirtojen raportoinnin epäkohdat ja ongelmat	30
5	KASSAVIRTOJEN HALLINTA TOIMEKSIANTAJAORGANISAATIOSSA.....	31
5.1	Kassavirtojen hallinta suoralla menetelmällä	31
5.2	Kassavirtojen ennustaminen suoralla menetelmällä	32
5.3	Kassavirtojen hallinta epäsuoralla menetelmällä	33
5.4	Rahoituslaskelman laatiminen	35
6	OPPAAN LAATIMINEN TOIMEKSIANTAJALLE	36
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	39
	LÄHTEET.....	41

1 JOHDANTO

Työssä tuotetaan toiminnallisena opinnäytetyönä toimeksiantajaorganisaatiolle ohjeistus kassavirtojen toteamasta ja ennustamisesta. Tarkoituksena on näin helpottaa kassavirtojen hallinnan hankaluutta, joka muodostuu aiheen monimutkaisuudesta suuryrityksessä. Ohjeistuksen on tarkoitus olla selkeämuotoinen ja luonteeltaan sellainen, että perustietämyksen taloushallinnollisista tehtävistä omaava organisaatiossa työskentelevä henkilö kykenee sen avulla suorittamaan kassavirtojen hallintaa vähintään pääpiirteittäin.

Toimeksiantajaorganisaationa toimii ISS Palvelut Oy, joka toimii osana kansainvälistä ISS A/S - kiinteistö- ja toimitilapalveluyritystä. Konsernin ydinpalveluihin kuuluvat kiinteistön ylläpito-, ravintola-, turvallisuus- sekä siivouspalvelut erilaisissa ympäristöissä ja asiakkuuksissa. Emoyhtiö on perustettu Tanskassa vuonna 1901, Suomessa toiminta on alkanut vuonna 1992. Nykyään ISS A/S toimii globaalisti yli 30 maassa ja on listautunut pörssiin kotimaassaan vuonna 2014. (ISS Palvelut 2023.)

Toimeksiantaja on yksi Suomen henkilöstömäärältään suurimmista yksityisistä työnantajista. Vuonna 2023 yrityksen palveluksessa toimii noin 8 000 henkilöä (ISS Palvelut 2023). Toimeksiantajaorganisaation kassavirrat ovat volyymiltaan toimialastaan ja liikevaihdostaan johtuen sellaisia, että niiden analysointia ja raportointia suoritetaan lyhyin aikavälein Suomesta ISS A/S:n pääkonttoriin Tanskan Kööpenhaminaan. Raportointiasiakirjoihin kuuluvat kassavirtalaskelmat.

Kassavirtojen hallintaa opinnäytetyön aiheeksi esitti toimeksiantajaorganisaation edustaja, joka toimii avainasemassa ISS Palveluiden talousyksikössä. Aihe koetaan toimeksiantajaorganisaatiossa erityisen tärkeäksi ja kassavirtojen teknistä laadintaa ja ennustamista halutaan tehostaa luomalla sitä käsittelevä ohjeistus. Lisäksi koetaan tarpeelliseksi dokumentoida kassavirtaprosessit entistä paremmin.

Työssä varsinaista kehitettyä ohjeistusta edeltää teoriaosuus. Teoriaosuudessa aiheeseen liittyvän kirjallisuuden ja muiden teosten tuella käsitellään ensimmäisenä kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkoitusta ja suorittamista suuryrityksessä. Tämän luvun on tarkoitus tukea lukijan ymmärrystä kassavirroista ja käsitellä aiheita, joiden vaikutus kassavirtoihin on merkittävä. Kirjanpitoa käsitte-

levän osion jälkeen käsitellään varsinaisia kassavirtoja; mitä ne ovat, miksi ja miten niitä tarkastellaan ja mistä ne koostuvat. Kolmantena teoriaosiona on kassavirroista raportointi sekä noudatettavat raportointimenetelmät.

Teoriaosioden jälkeen käsitellään toimeksiantajan toimintatapoja. Tietoa toimeksiantajaorganisaation nykyisistä toimintatavoista antaa kaksi organisaation avainhenkilöä. Tiedonkeruu toteutetaan puolistrukturoitujen teemahaastatteluiden pohjalta. Haastatteluihin valitaan organisaation sisältä sopivat henkilöt, jotka toimivat avainhenkilöinä työn aikana. Lisäksi organisaatio luovuttaa luonnollista aineistoaan tutkittavaksi.

Kehittämistehtävän tuotoksena syntyvä ohjeistus on tarkoitus tehdä osioittain niin, että aineisto on selkeälukuinen ja järkevästi eritelty sisällysluettelon avulla. Tämän on tarkoitus taata se, että aineiston käsittely ja tiedon hakeminen on käyttäjälle vaivatonta. Ohjeistuksen on tarkoitus olla sisällöltään ja kieleltään selkeä ja tiivis, kuitenkin niin että siinä kuvataan kaikki kassavirtojen hallinnan kannalta merkitykselliset asiat riittävän tarkasti. Tuotettu ohjeistus salataan opinnäytetyön julkisesta versiosta toimeksiantajan toiveesta.

2 HYVÄ KIRJANPITOTAPA

Hyvän kirjanpitotavan noudattamisesta on määrätty kirjanpitolain ensimmäisen luvun toisessa pykälässä ja sitä vaaditaan kaikilta kirjanpitovelvollisilta. Laissa ei ole tarkemmin määritelty, mitä hyvä kirjanpitotapa sisältää, mutta vakiintuneesti sillä tarkoitetaan sovellettavien lakien ja asetusten noudattamista kirjanpidossa ja tilinpäätösten laatimisessa sillä tavalla kuin mitä yritykseltä vaaditaan, jotta se voi hoitaa kirjanpidolliset velvoitteensa riittävän laadukkaasti. (Tomperi 2021, luku 1.)

Tärkeänä hyvän kirjanpitotavan tulkitsijana toimii Kirjanpitolautakunta, eli KILA, joka toimii työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä. Lautakunnan tarkoituksena on edistää hyvää kirjanpitotapaa. Lautakunta antaa ohjeita ja lausuntoja kirjanpitolain soveltamisesta niitä tarvitseville kirjanpitovelvollisille. Lisäksi neuvontaa Kirjanpitolautakunnalta voivat hakea viranomaiset, elinkeinonharjoittajat sekä kuntien järjestöt. (Kirjanpitolautakunta 2023.)

Noudatettavat lait ovat jossain määrin riippuvaisia yrityksen yhtiömuodosta sekä yrityksen koosta. Näitä yhtiömuodosta riippuvaisia lakeja ovat erilaiset yhteisölait, jotka sisältävät yksityiskohtaisia asetuksia liittyen eri yhtiömuotojen erityispiirteisiin. Kirjanpitolaki yleislakina määrää kirjanpidon sekä tilinpäätöksen laadinnasta ja kaikkien kirjanpitovelvollisten on noudatettava sitä. (Tomperi 2021, luku 1.2.)

2.1 Suoriteperusteinen kirjanpito

Olenaisena osana yrityksen talousraportointia on suoriteperusteinen kirjanpito. Suoriteperusteisella kirjanpidolla tarkoitetaan menojen ja tulojen kirjaamista tuotteen tai palvelun vastaanotto- tai luovutushetkellä. Tämä tekee myyntitapahtumista liikevaihtoa, vaikka niistä ei olisikaan saatu vielä maksusuoritusta. Saman periaatteen mukaisesti ostotapahtumat eivät kirjanpidollisesti ole kuluja ennen kuin tuotannon tekijät on vastaanotettu. Maksujen tarkkojen päivien ennustaminen voi olla haastavaa, jonka vuoksi yleisesti käytetyimpänä kirjanpitomenetelmänä on suoriteperusteisuus. (Bens, Cohen & Young 2019, 80.)

Suoriteperusteisuus antaa mahdollisuuden maksujen jaksottamiselle. Tällöin vaikutukseltaan pidemmälle ajanjaksolle jakautuva tuotannon tekijä saadaan jaettua kuluksi koko sen vaikutusajalle

sen sijaan, että se kirjattaisiin kokonaisuudessaan laskun vastaanottoajankohdalle. Jaksotusmahdollisuus hyödyttää yritystä esimerkiksi vakuutusmaksujen kulujen kanssa. Lisäksi erilaisia maksuja etukäteen maksettaessa maksun vaikutus voidaan kohdistaa tiettyyn ajankohtaan, kuten vuokria etukäteen maksettaessa. (Tomperi 2022, luku 7.)

Suoriteperusteisuus antaa yrityksen kehitymisestä tarkemman kuvan, joka on erityisen hyödyllistä tilanteissa, joissa tapahtuu nopeita taloudellisia muutoksia. (Tomperi 2022, luku 7.) Työn tekoaikaa vuonna 2023 edelleen osin toivuttiin ja osin odotettiin koronapandemian ja Ukrainan sodan aiheuttamia vaikutuksia globaaliin talouteen. Etenkin tällaisissa koko maailmaa ravistelevissa tilanteissa saadaan paremmin tarkasteltua yrityksen taloudellista kehittymistä, kun sitä arvioidaan ja analysoidaan riittävän lyhyin aikaväleihin.

Suomessa kirjanpitolaki antaa osalle kirjanpitovelvollisista mahdollisuuden suoriteperusteisuuden lisäksi kassa- eli maksuperusteiseen sekä laskuperusteiseen kirjanpitoon. Kassaperusteisessa kirjanpidossa erät kirjataan kirjanpidon tileille maksujen vastaanotto- ja luovutushetkillä. Laskuperusteisessa kirjanpidossa kirjanpitoon tehdään kirjauksia, kun asiakkaalle lähetetään lasku, sekä kun itse vastaanotetaan lasku. Kirjaukset tehdään laskun päiväyksien perusteella. (Kirjanpitolaki 1336/1997 2:3 §.)

Kirjaustavasta riippumatta yritysten tulee suorittaa tilinpäätökset suoriteperusteisesti, jotta kirjanpidon erät näkyvät tilinpäätöksessä todellisten muodostumisajankohtien mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että tilanteissa, joissa kirjanpito on suoritettu esimerkiksi maksuperusteisesti, tulee kirjanpito tilinpäätösvaiheessa täydentää suoriteperusteiseksi. (Tomperi 2022, luku 7.) Poikkeuksen tähän muodostavat mikroyrityksiksi luokiteltavat yhdistykset ja säätiöt, jotka voivat laatia tilinpäätöksensä myös maksuperusteisesti (Kirjanpitolaki 1336/1997 3:4 §).

2.2 Tilinpäätös

Suomalainen tilinpäätösnormisto sisältää pakottavia tilinpäätössäädöksiä, joita on tukemassa erityislainsäädäntö. Yhtiön muoto ja koko määrittelee noudatettavat säännökset, mutta kaikkien tilinpäätösvelvollisten on noudatettava kirjanpitolakia, kirjanpitoasetuksia sekä viranomaispäätöksiä. Tilinpäätöksen tarkoituksena on tarjota luotettavasti informaatiota yrityksen taloudellisesta tilasta ja

sen muutoksista sellaisille tahoille, jotka käyttävät tilinpäätöstä ensisijaisena tietolähteenään. (Kallunki 2014, 25–27.)

Kirjanpitolaki määrää, että tilinpäätöksen on annettava oikea ja riittävä kuva yrityksen tuloksesta sekä taloudellisesta asemasta. Oikeassa ja riittävässä kuvassa huomioon otetaan tilinpäätöksen ja sen liitetietojen lisäksi yrityksen toimiala, toiminnan laajuus sekä muut yritystä koskevat mahdolliset erityispiirteet. (Kirjanpitolaki 1336/1997 3:2 §.)

Kirjanpitolaissa olennaisuus määritellään yleiseksi tilinpäätösperiaatteeksi tarkoittaen, että tilinpäätöksessä tulee esittää kaikki olennaisiksi luokiteltavat tiedot. Olennaisuuden määritellään olevan sellaista tietoa, jonka esiintyminen tilinpäätöksessä voi vaikuttaa tiedon käyttäjän päätöksiin, joita tiedon käyttäjä tekee tilinpäätöksen perusteella. Laissa lisäksi määrätään, että tietojen olennaisuutta pitää kyetä tarkastelemaan kokonaisuutena. (Kirjanpitolaki 1336/1997 3:2a §.)

Keskeisessä osassa tilinpäätöstä on yrityksen tulos- ja tasetileille päätettyjen tilien muodostamat tuloslaskelma ja tase. Tuloslaskelma ja tase osoittavat yrityksen tulosta sekä taloudellista asemaa tilikauden päättymispäivänä. Tilinpäätökseen kuuluu kirjanpitoilien päättäminen tilinpäätöstileille, joita tulos- ja tasetilit ovat. (Leppiniemi 2019, 24.)

2.2.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma on tilinpäätöksen asiakirja, josta selviää yrityksen tulot ja kulut tilinpäätöksen ajankakselta. Kuviossa 1 esitetään tuloslaskelman tyypillinen muoto. Tuloslaskelma osoittaa yrityksen tekemän tuloksen, eli kuinka paljon se on tehnyt voittoa tai tappiota tilikauden aikana. Laskelmassa esitetään kaikki varsinaisen liiketoiminnan tuotot ja kulut, jonka vuoksi tuloslaskelma osoittaa tuloksen syntyvän. (Tomperi 2022, luku 10.)

Varsinaisten suoraan tulokseen vaikuttavien tuottojen ja kulujen, kuten myyntien ja ostojen, lisäksi tuloslaskelmalla huomioidaan mahdolliset osatuloutukset, joita muodostuu pitkäaikaishankkeiden, tyypillisesti rakennustöiden, aikana. Osatuloutusta käytettäessä tuotannontekijästä, jonka valmistusaika jakautuu useammalle kuin yhdelle tilikaudelle, saadaan asiakkaalta maksusuoritteita valmistusasteen perusteella jo ennen tuotannontekijän lopullista valmistumista ja asiakkaalle luovuttamista. (Kerbs 2020, luku 4.7.1.)

Muita merkittäviä tuloslaskelman eriä ovat palkoista ja niiden sivukuluista aiheutuneet kulut, myy-
täviin tuotteisiin liittyvien materiaalien ja palveluiden hankintakulut, varastojen muutokset, liiketo-
minnan muut tuotot ja kulut, kuten leasinghyvitykset ja toimitilakulut sekä poistot ja arvonalenemi-
set. Lisäksi tuloslaskelmalla vaikuttamassa ovat erilaiset rahoitustuotot, ja -kulut, sekä tilinpäätös-
siirrot ja välittömät verot, kuten tuloverot. (Kerbs 2020, luku 4.)

TULOSLASKELMA	
LIIKEVAIHTO	
Liiketoiminnan muut tuotot	+
Liiketoiminnan muut kulut	-
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	
Rahoitustuotot ja -kulut	+/-
VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	
Satunnaiset erät	+/-
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	
Tilinpäätössiirrot	+/-
Välittömät vero	-
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	

KUVIO 1. Tuloslaskelman esimerkkirakenne. (Kirjanpitolaakunta 2006, 4.)

2.2.2 Tase

Tase on tilinpäätöksen asiakirja, josta selviää yrityksen taloudellinen tila tilikauden päättymishet-
kellä. Taloudellisen tilan osoittajina toimivat yrityksen varat ja velat, sekä niiden keskinäinen suhde.
(Tomperi 2022, luku 10.)

Taseessa on kaksi puolta, joista vastaavaa-puolella esitetään yrityksen varat ja toisella, vastatta-
vaa-puolella esitetään yrityksen oma pääoma ja velat, eli millä varallisuus on rahoitettu. Kuviossa
2 esitetään taseen tyypillinen rakenne. Yrityksen vastaavaa-puoli jaetaan myös kahteen osaan, eli
pysyviin ja vaihtuviin vastaaviin. Pysyviin vastaaviin kuuluvat omaisuuserät, joiden on tarkoitus
tuottaa tuloa jatkuvasti pidemmän ajanjakson aikana. Näitä pysyvien vastaavien eriä kutsutaan
aineellisiksi ja aineettomiksi hyödykkeiksi. Pysyviksi vastaaviksi luetaan myös sijoitukset. (Kerbs
2020, luku 5.)

Toinen vastaavaa-puolen osa on vaihtuvat vastaavat, joka sisältää vaihto-omaisuuden, saamiset ja rahoitusomaisuuden. (Kerbs 2020, luku 5.) Vaihto-omaisuutta voivat olla esimerkiksi aineet ja tarvikkeet, kuten raaka-aineet. Saamisia ovat tyypillisimmin myyntisaamiset, eli myydyistä tuotannon-tekijöistä tulevaisuudessa saatavat maksut. (Tomperi 2022, luku 10.)

Taseen vastattavaa-puolella esitetään oma pääoma sekä vieras pääoma. Oma pääoma koostuu omistajien varoista, joita he ovat sijoittaneet yritykseen. Vieraassa pääomassa esitetään kaikki yrityksellä vastuullaan olevat velat, sisältäen siirtovelat, lainat, ostovelat, takaisinmaksut ja saadut ennakot. Velat jaetaan taseen vastattavaa-puolella lyhytaikaisiin velkoihin sekä pitkäaikaisiin velkoihin, joita ovat velat, jotka erääntyvät maksettavaksi yli vuoden kuluttua tilinpäätökseen merkitystä tilinpäätöspäivästä. (Tomperi 2020, luku 10.)

Lisäksi omaan pääomaan sisältyy kertyneet voittovarot ja mahdolliset arvonorotukset, eli pysyviin vastaaviin kirjattujen maa- ja vesialueiden sekä arvopapereiden arvon muutokset. Arvon muutokset ovat omaisuuksien kirjanpitoarvoihin tehtyjä muutoksia vastaamaan lähemmäksi käypää arvoa, joita voidaan tarpeen vaatiessa tehdä erilaisesta yrityksen hallinnoimasta omaisuudesta, kuten maa-alueista, jotka ovat tilikauden aikana korottaneet arvoaan. (Kerbs 2020, luku 5.3.1.)

TASE	TASE
Vastaavaa	Vastattavaa
PYSYVÄT VASTAAVAT	OMA PÄÄOMA
Aineettomat hyödykkeet	Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma
Aineelliset hyödykkeet	Arvonkorotusrahasto
Sijoitukset	Käyvän arvon rahasto
VAIHTUVAT VASTAAVAT	Muut rahastot
Vaihto-omaisuus	Edellisten tilikausien voitto (tappio)
Saamiset	Tilikauden voitto (tappio)
Pitkäaikaiset saamiset	TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ
Myyntisaamiset	PAKOLLISET VARAUKSET
Laskennalliset verosaamiset	VIERAS PÄÄOMA
Muut saamiset	Pitkäaikainen
Lyhytaikaiset saamiset	Pääomalaina
Myyntisaamiset	Saadut ennakot
Laskennalliset verosaamiset	Ostovelat
Muut saamiset	Laskennalliset verovelat
Rahoitusarvopaperit	Muut velat
Rahat ja pankkisaamiset	Lyhytaikainen
Vastaavaa yhteensä	Pääomalaina
	Saadut ennakot
	Ostovelat
	Laskennalliset verovelat
	Muut velat
	Vastattavaa yhteensä

KUVIO 2. Taseen esimerkkirakenne. (Kirjanpitolaikunta 2006, 13.)

2.3 Kansainväliset tilinpäätösnormistot

Yritysten tilinpäätösten laadintaan vaikuttamassa ovat kansainväliset tilinpäätösnormistot, jotka nimensä mukaisesti sisältävät ohjeistukset tilinpäätösten laatimiseen, mutta eivät muuhun kirjanpitoon. Kansainvälisistä tilinpäätösnormistoista kolme on merkittäviä; International Accounting Standards Boardin eli IASB:n kansainväliset tilinpäätösstandardit, Euroopan unionin jäsenmaita velvoittavat tilinpäätösdirektiivit sekä Yhdysvaltain kirjanpitolautakunnan ylläpitämät Yhdysvaltojen yleisesti hyväksymät kirjanpitoperiaatteet. (Tomperi 2022, luku 10.)

Vuonna 2001 perustetun IASB:n antamien kansainvälisten tilinpäätöstietojen julkaisustandardien, International Financial Reporting Standards eli IFRS:n kehittäjänä toimii voittoa tavoittelematon yleishyödyllisenä organisaationa toimiva IFRS-säätiö. Säätiön ja lautakunnan tarkoituksena on kehittää maailmanlaajuisesti hyväksytyjä, harmonisoituja kirjanpitostandardeja. (IFRS Foundation 2022.)

IFRS-standardi on ollut Suomessa käytössä vuodesta 2005 lähtien (Tomperi 2021, 230). Kirjanpitolain seitsemännen luvun toisessa pykälässä (1336/1997 7.2 §) määritetään velvolliseksi noudattamaan IFRS-standardeja sellaisen kirjanpitovelvollisen, joka on julkisesti noteerattu Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, eli yhtiö on liikkeeseenlaskenut arvopapereitaan julkiseen kaupankäyntiin.

IFRS-standardeissa määritellään, kuinka noudattamisvaatimukset täyttävä yritys suorittaa taloudellisen raportointinsa. IFRS-standardit tekevät taloudellisten tietojen tulkinnan helpommaksi parantamalla globaalia vertailukelpoisuutta yhtenäistämällä kirjanpitokieltä. Tämä tukee erityisesti sijoittajien ja muiden markkinoilla toimivien yksityisten ja julkisten toimijoiden taloudellisten päätösten tekokykyä, kun he voivat arvioida riskejä IFRS-standardit täyttävien tilinpäätösten avulla paremmin. (Tomperi 2022, luku 10.)

3 KASSAVIRRAT

Ainoastaan yrityksen tuloslaskelman ja taseen esittämän tuloksen perusteella ei välttämättä voida arvioida täsmällisesti yrityksen toiminnan kannattavuutta tai sen taloudellista kestävyyttä ja kehittymistä. Suoriteperusteisuus aiheuttaa poikkeamia tilinpäätöksessä esitetyn tuloksen sekä todellisen taloudellisen suoriutumisen välille. Näitä poikkeamia ilmenee esimerkiksi omaisuuden taloudellisissa vaikutusajoissa, erilaisissa jaksotuksissa sekä liiketapahtumissa, joiden taloudellinen vaikutus näkyy vasta myöhemmin tulevaisuudessa, kuten ostovelooissa ja myyntisaamisissa. (Collins, Johnson, Mittelstaedt, Revsine & Soffer 2015, 1031.)

Tilinpäätöksessä esitettyihin tuloslaskelmaan ja taseeseen pohjautuvassa yrityksen taloudellisen terveyden arvioinnissa voi olla edellisessä luvussa mainittujen syiden vuoksi merkittävää eroavaisuutta sen todellisiin kassaan ja kassasta pois virranneisiin rahavaroihin. Vaikkakin tuloslaskelman ja taseen tarjoama informaatio on niin yritykselle kuin muillekin yrityksen toiminnasta kiinnostuneille välttämätöntä, on tärkeää kyetä tarkastelemaan talouden hallintaa yrityksessä muillakin työkaluilla ja tavoilla. (Salmi 2012, 229–230.)

Näiden syiden vuoksi analysoidaan lisäksi yritysten kassavirtoja. Yksinkertaisimmillaan kassavirtoja voidaan kuvata taseen muutosten indikaattorina. Taseesta nähdään tilikauden aikana kokonaisuudessaan tapahtuneet muutokset. Siihen on kirjattu tilikauden aloitussaldot, jotka ovat samalla edellisen tilikauden lopetussaldoja, sekä päättyvän tilikauden lopetussaldot. Tase ei kuitenkaan anna selitystä näille muutoksille. Tuloslaskelma puolestaan kertoo muun muassa myytyjen tuotteiden ja palveluiden rahamääräisestä kasvusta tai vaihtoehtoisesti kutistumisesta, mutta todellisia muutoksia voi olla haastavaa tulkita sovellettaessa suoriteperusteista kirjanpitoa. (Francis, Schipper & Weil 2014, 168.)

Kassavirroilla tarkoitetaan yritykselle kuluvan kauden aikana saapunutta rahavirtaa, josta on vähennetty yrityksestä poistunut rahavirta eli toisin sanottuna rahavarojen kertymistä ja kulumista. Kassavirtojen tarjoama informaatio auttaa sekä yritystä itseään kuten muitakin yrityksen taloudesta kiinnostuneita arvioimaan yrityksen kykyä selvitä sen vastuista, kykyä kasvaa ja kerryttää rahavirtoja, sekä sen mahdollisuuksista taloudelliseen kehittymiseen. Kassavirrat auttavat myös yrityksen tuloksen laadun tulkittamisesta tuloslaskelmaa syvällisemmällä tavalla. (Halsey, Subramanyam & Wild 2007, 373–374.)

Suomessa kassavirtojen esittäminen on ollut säänneltyä verrattain vähän aikaa, vuodesta 1997 (Kirjanpitolaki 1336/1997, 9:1 §.), eivätkä useatkaan yritykset seuraa kassavirtojaan, mikäli niiden julkinen raportointi ei ole heiltä edellytettyä. Kuitenkin useissa muissa maissa ja erilaisissa yrityskulttuureissa kassavirtojen seuraamista pidetään huomattavasti tärkeämmässä asemassa. Kassavirtojen esittäminen tilinpäätösten yhteydessä on esimerkiksi Yhdysvalloissa ollut julkisten yhtiöiden velvollisuus 1980-luvulta lähtien, mutta kassavirta-analysoinnin historia ulottuu huomattavasti pidemmälle. (Crandall 2011, 22–23.)

Suomessa muun muassa Kirjanpitolautakunta ja kirjanpitolaki ohjeistaa tai velvoittaa tiettyjä yhtiöitä rahoituslaskelmien laatimiseen. Kirjanpitolautakunnan (2007, 4) mukaan rahoituslaskelmalla tarkoitetaan ”--kirjanpitovelvollisen tietyn tilikauden rahavirrat käsittävää laskelmaa, josta käy selville varojen hankinta ja varojen käyttö”. Perusteena rahavirtalaskelmien laatimiselle ja julkaisemiselle on esitetty tiedon tarjoamisen tärkeyttä erityisesti sijoittajille ja muille rahoittajille. Rahoituslaskelmien avulla nämä toimijat saavat tarvittavaa lisäinformaatiota sijoituspäätösten tekemiseen. (Niskanen & Niskanen 2016, 69–70.)

Kassavirrat kertovat myös yrityksen maksuvalmiudesta, kyvystä maksaa sijoittajille osinkoja, yrityksen omaisuuden likvidiudesta sekä sen mahdollisuuksista uusiin investointeihin. Ihanteellisesti yrityksen kulurakenteen tulisi olla luonteeltaan sellainen, että se selviää myös poikkeuksellisista tilanteista. Tällaisten tilanteiden saapumisien ennustaminen voi olla erityisen vaativaa tai jopa mahdotonta ja saapuessaan ne voivat vaatia yritykseltä korostunutta kykyä ja kapasiteettia taloudelliseen joustavuuteen. (Niskanen & Niskanen 2016, 70.)

Jotta kassavirtalaskelmiin saadaan mahdollisimman todellisuutta vastaava kuva, kirjanpidon ja tilinpäätöksen suoriteperusteisuudesta luovutaan siinä määrin, että tilikauden tai muun tarkasteltavan periodin tulokseen vaikuttavat suoriteperusteiset kirjaukset puretaan maksuperusteisiksi. Tämä tarkoittaa liiketapahtumien käsittelyä tämän perusteen mukaisesti; esimerkiksi myynti- ja ostotapahtumat käsitellään myyntisaamisten muutosten ja ostovelkojen muutosten avulla. (Kallunki 2014, 47.)

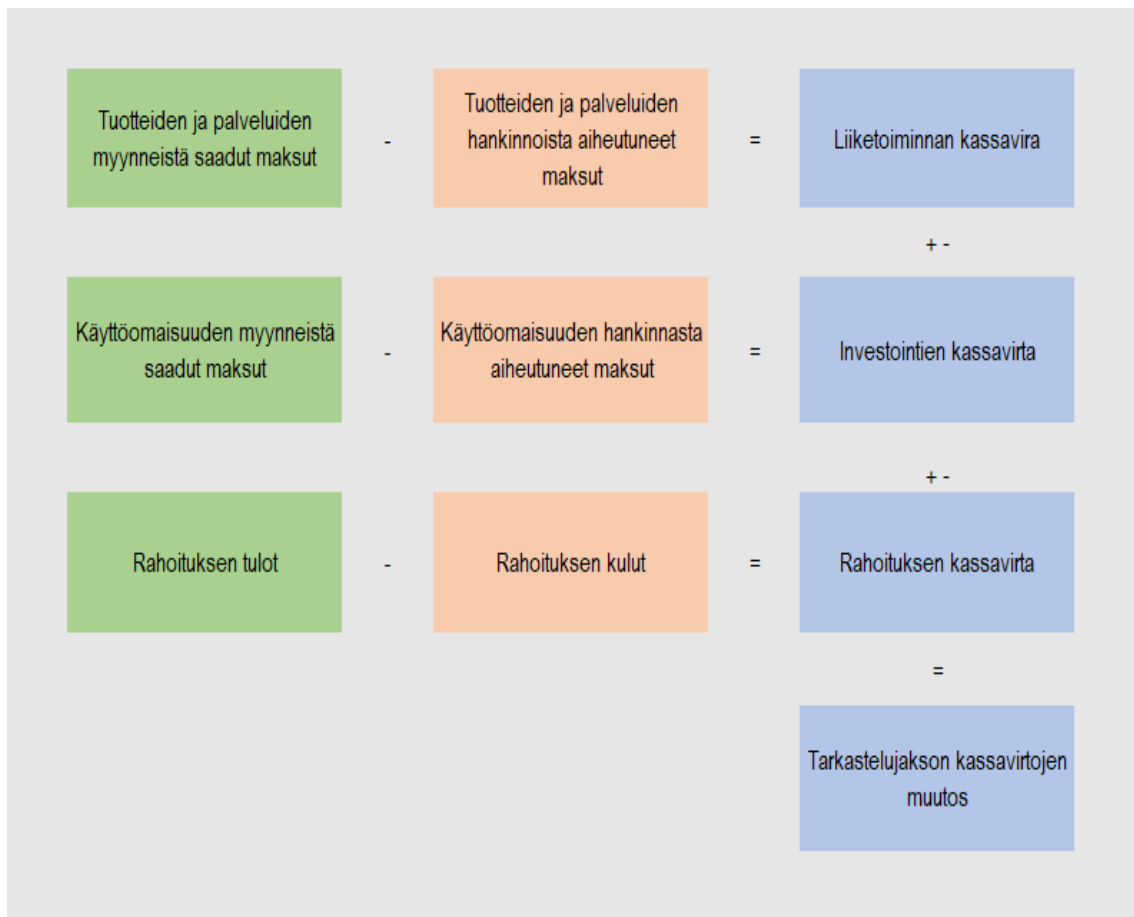
IFRS-standardeista International Accounting Standard 7, eli IAS 7, on kirjanpitostandardi, joka määrittelee rahavirtalaskelmien raportoinnin standardit, joita käytetään IFRS-raportoinnissa. IAS-

standardit ovat IASB-lautakunnan määrittämiä kirjanpitosäännöksiä, ja niiden tarkoituksena on auttaa ennustamaan yrityksen taloudellista tulevaisuutta ja määrittämään eri tavoin yrityksen arvoa. (Kallunki 2014, 47.)

Standardien mukaisessa kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä kyseessä olevan tarkasteluperiodin kassavirrat luokitellaan kolmeen eri luokkaan, jotka ovat liiketoiminnan kassavirta, investointien kassavirta sekä rahoituksen kassavirta. Liiketoiminnan kassavirroista voidaan käyttää myös nimitystä operatiivinen kassavirta. Aina jako kassavirtaluokkiin ei kuitenkaan ole yksiselitteinen. Tietyt erät voivat sopia useampaan kuin yhteen kolmesta kassavirtaluokasta, mutta yksi erä voidaan kuitenkin esittää vain kerran ja yhdessä luokassa. Kassavirtojen luokittelua tuleekin tarkastella tapaus- ja organisaatiokohtaisesti. (Kallunki 2014, 50.)

Kassavirtojen luokittelussa on tärkeää ymmärtää erilaisten erien vaikutus kassavirtojen luokituksiin. Maksetut korkotuotot ja korkokulut toimivat tyypillisenä esimerkkinä eristä, joiden jakamiseen tulee käyttää harkintaa, sillä vaikka ne yleensä kuuluvat liiketoiminnan rahavirtaan on niiden kuuluminen rahoituksen tai investointien rahavirtaan myös mahdollista riippuen niiden muodostumisen aiheutajasta. Ei ole epätyypillistä, että jokaisesta kassavirtaluokasta löytyy joitain korkotuottoja tai -kuluja. (Salmi 2012, 235.)

Erityyppisiä rahojen alkuperiä ja käyttökohteita luokiteltaessa kassavirtaluokkiin tulee ottaa huomioon olennaisuuden periaate. Kirjanpitolaissa (1336/1997 3:2a§) olennaiseksi määritellään sellainen asia tai seikka, jonka ”--pois jättämisen tai väärin ilmoittamisen voidaan kohtuullisesti odottaa vaikuttavan päätöksiin, joita tiedon käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella”. Tässä tapauksessa olennaisuuden periaatteella tarkoitetaan, ettei luonteeltaan tai merkitykseltään olemattomia eriä ole välttämätöntä tai edes kannattavaa jakaa. (Salmi 2012, 236.)

KUVIO 3. Kassavirtojen muodostuminen. (Mukaillen Francis ym. 2014, 171.)

Yläpuolella näkyvässä kuviossa 3 nähdään millä tavalla tietyt liiketapahtumat vaikuttavat tiettyyn kassavirtaluokkaan ja millä tavoin nämä kassavirtaluokat muodostavat kassavirtojen muutoksen kokonaisuudessaan. Kuviota tarkasteltaessa on huomioitava kuviossa mainittuihin kokonaisuuksiin sisältyvän useita tulo- ja kulueriä. Esimerkiksi rahoituksen kuluihin voi kuulua useiden erilaisten rahoitusinstrumenttien aiheuttamia kuluja.

3.1 Liiketoiminnan operatiivinen kassavirta

Liiketoiminnan kassavirta, jota kutsutaan myös operatiiviseksi kassavirraksi, osoittaa yrityksen taloudellisen kapasiteetin toiminnan jatkamiseen tuloksellisesti niin että yritys kykenee maksamaan sijoittajilleen tuottoa. Liiketoiminnan kassavirta kertoo myös muun muassa yrityksen taloudellisista resursseista uusien investointien toteuttamiseen sekä maksuvalmiudesta, eli kyvystä suoriutua velkojien yritykselle asettamista velvollisuuksista. (Tomperi 2021, 2019–2020.) Tyypillisesti merkittävä osa oikaisuista tehdään liiketoiminnan kassavirtaan.

Liiketoiminnan kassavirta kuvaa yrityksen rahoituksellisen terveyden perustaa (Salmi 2012, 235). Operatiivinen liiketoiminnan kassavirta koostuu pääasiassa yrityksen liiketoiminnoista, jotka eivät ole luonteeltaan investointi- tai rahoitustoimintaa, jolloin niiden luokittelu muuttuisi näihin kassavirtaluokkiin. Näitä ovat käytännössä liikevaihto, josta on vähennetty liiketoiminnan kulut, kuten tuotantokustannuksista aiheutuneet maksut sekä tietyt rahoituserät, verot ja satunnaiset erät. (Niskanen & Niskanen 2016, 170–171.) Jossain määrin voidaankin puhua liiketoiminnan tyypillisimmistä operatioista.

Teoksessa Tilinpäätäjän käsikirja Kisanlahti ja Leppiniemi (2018, luku 12.1) ovat määritelleet operatiivisiin kassavirtoihin kuuluvan muun muassa alle luetellut erät:

- tavaroiden ja palveluiden myynnistä saadut maksut
- liiketoiminnan muista tuotoista saadut maksut siltä osin kuin ne johtuvat liiketoiminnasta, esimerkiksi rojalteina ja palkkioina saadut tulot ja vakuutuskorvaukset; liiketoiminnan muiden tuottojen sisältämät luovutusvoitot pysyvien vastaavien hyödykkeistä esitetään kuitenkin investointien rahavirroissa osana luovutuksista saatuja tuottoja
- aineista, tarvikkeista ja tavaroista sekä ulkopuolisista palveluista suoritettavat maksut
- henkilöstölle maksetut palkat ja palkkiot sekä -- kululajikohtaisessa tuloslaskelmakaavassa henkilöstökulujen ryhmässä esitettävistä henkilöstökuluista aiheutuneet maksut
- liiketoiminnan muista kuluista aiheutuneet maksut siltä osin kuin ne johtuvat liiketoiminnasta, esimerkiksi vakuutusmaksut, koulutus-, virkistys- ja matkamenot sekä huolto- ja korjausmenot; liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyvät pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot kuuluvat investointien rahavirtoihin
- maksetut korot ja muista rahoituskuluista aiheutuneet maksut
- saadut korot ja muista rahoitustuotoista aiheutuneet maksut siltä osin kuin ne eivät johdu investoinneista ja rahoituksesta
- maksetut verot ja saadut veronpalautukset, jollei niitä voida nimenomaisesti kohdistaa investointeihin tai rahoitukseen
- vaihtuviin vastaaviin merkittyjen korollisten lainasaamisten lisäykset ja vähennykset sekä niistä saadut korot
- saadut avustukset, ellei niitä voida nimenomaisesti kohdistaa investointeihin ja rahoitukseen.

Liiketoiminnan kassavirran positiivisuus kertoo liiketoiminnan aiheuttavien kassavirtojen olevan tarkasteltavalla jaksolla suurempi sisään- kuin ulospäin. Tämä tarkoittaa, että yritys vastaanottaa kulluttamaansa määrää enemmän varoja. Syitä negatiiviselle liiketoiminnan kassavirralla voivat olla esimerkiksi tuotettavien tuotteiden tai palveluiden liian pienet myyntikatteen tai yrityksen taloudelle liian raskaat tuotantokulut. (Kallunki 2014, 51.)

3.2 Investointien kassavirta

Investointien kassavirroissa huomioitavat erät ovat luonteeltaan sellaisia, että niiden voidaan perustellusti odottaa tuottavan yritykselle tuloja lähitulevaisuudessa tai pidemmällä aikavälillä. Tällaisia eriä voivat olla esimerkiksi sellaiset sijoitukset, joilla on tarkoitus kehittää tai ylläpitää liiketoimintaa. Tämän vuoksi on tarpeellista esittää investointeihin liittyvät tapahtumat omassa luokassaan. (Halsey ym. 2007, 375.)

Investointien kassavirrassa kuvataan yrityksen muun omaisuuden kuin vaihto-omaisuuden muutoksia. Näitä ovat yrityksen aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden, kuten koneiden ja kaluston sekä kiinteistöjen ja maa- ja vesialueiden hankinnat sekä myymiset ja muut luovutukset. Näiden omaisuuserien lisäksi investointien kassavirtaan kuvataan arvopaperimarkkinoilla toimimisesta aiheutuneet tuotot ja kulut, sekä varojen investointiluontoinen lainaaminen ja lainaamisesta saadut maksut, kuten korkotuotot. (Salmi 2012, 237–238.)

Teoksessa Tilinpäätäjän käsikirja Kaisanlahti ja Leppiniemi (2018, luku 12.2) ovat määritelleet investointien kassavirtaan kuuluvan muun muassa seuraavat erät:

- pysyviin vastaaviin kuuluvien aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden ja sijoitusten hankinnasta suoritettavat maksut sekä niiden myynnistä tai muusta luovuttamisesta saadut maksut, myös pysyviin vastaaviin luettavien lainasaamisten lisäykset ja vähennykset
- saadut investointiavustukset ja avustuksella rahoitettujen investointien hankintamenot
- saadut korot ja osingot sekä muut vastaavat tulot pysyviin vastaaviin kuuluvista sijoituksista, ellei niitä sisällytetä liiketoiminnan rahavirtoihin.

Investointien rahavirrat muodostavat tyypillisesti negatiivisen tuloksen. Yrityksen taloudelliselle hyvinvoinnille on kuitenkin olennaista, etteivät investointien rahavirrat muunna kokonaisnettokassavirtoja negatiiviseksi, eli ne eivät ole niin suuret, että ne muuttaisivat liiketoiminnan kassavirtojen aiheuttaman positiivisen kokonaiskassavirran negatiiviseksi. (Salmi 2012, 242.)

Negatiivisuutta investointien kassavirroissa aiheuttaa muun muassa se, että koneita ja kalustoa joudutaan tyypillisesti hankkimaan enemmän kuin myymään sen kuluessa ja vanhentuessa. Tämän vuoksi investointien vaikutus kassavirtoihin kokonaisuudessaan voi olla merkittäväkin. (Fran-

cis ym. 2014, 169.) Toimeksiantajaorganisaatiolla on toimialastaan ja toimintansa laajuudesta johdun merkittävä määrä pysyviä vastaavia, joka tulee ottaa huomioon investointien rahavirtoja tarkasteltaessa.

Liian suuren negatiivisen investointien kassavirran lisäksi myös liian vähäinen investointien kassavirta voi kertoa yrityksen heikoista tulevaisuudennäkymistä. Suhteutettuna yrityksen toimialaan ja toiminnan laajuuteen, se voi kertoa yrityksen kykenemättömyydestä investoida tulevaisuuden kasvuunsa ja kehittää toimintaansa tuotekehittelyyn tai muun uudistamisen muodossa. Investointeja täytyykin tarkastella kokonaisuutena; suurikin negatiivinen investointien kassavirta voi kertoa myös meneillään tai suunnitteilla olevista pidemmän aikavälin tavoitteista. Näitä voivat olla esimerkiksi jokin kehitystoiminta, johon on tarkasteluhetkellä sidoksissa merkittävä määrä yrityksen varallisuutta. (Kallunki 2014, 51.)

3.3 Rahoituksen kassavirta

Tyypillisesti rahoituksen osuus kassavirtoihin huomioidaan viimeisenä. Tämä on vakiintunut tapa toimia ja esimerkiksi IAS 7 Statement of Cash Flows-asetuksessa rahoituksen kassavirta esitetään viimeisenä (IAS Plus, 2023). Myös IAS 7-standardia mukailevan kirjanpitolausakunnan suosittelemissa rahoituslaskelmamalleissa rahoituksen kassavirta esitetään viimeisenä. (KILA 2007, 15–18.)

Ennen rahoituksen kassavirran laskemista nettokassavirtoihin, puhutaan liiketoiminnan ja investointien muodostamasta kassavirrasta vapaana kassavirtana. Liiketoiminnan ja investointien kassavirrat muodostavat yrityksen käyttöpääomatarpeen ja käyttöomaisuusmenojen jälkeen jäljelle jäävän kassavirran. Tämä jäljelle jäävä osuus on käytettävissä rahoituksen kassavirtojen tarpeisiin ja esimerkiksi uusiin sijoituksiin. Vapaa kassavirta toimii yhtenä mittarina yrityksen kannattavuudelle. (Salmi 2012, 240.)

Rahoituksen kassavirrassa on koostettuna yrityksen vastuiden, kuten varojen ja velkojen, muutokset. Rahoituksen kassavirtaan kirjattavat muutokset ovat sellaisia, että ne vaikuttavat yrityksen taaseessa oleviin velkoihin sekä oman pääoman osuuteen. Näitä voivat olla esimerkiksi lainojen takaisinmaksut sekä uudet rahoitukset, maksettujen osinkojen määrät ja sijoitukset omiin osakkeisiin. (Bens ym. 2019, 80.)

Maksetut osingot ja muu varojenjako sekä maksullinen osakeanti vaikuttavat rahoituksen kassavirtaan. Huomioon on otettava myös erä, jotka eivät ole varsinaista rahavarojen liikettä, kuten mahdolliset arvonkorotukset. Rahoituksen kassavirrassa puolestaan ei tyypillisesti huomioida maksettuja pääomalainojen korkokuluja. (Salmi 2012, 239.)

Edelleen edellistenkin kassavirtojen esimerkkinä käytetyssä teoksessa Tilinpäätäjän käsikirja Kaisanlahti ja Leppiniemi (2018, luku 13.3) ovat määritelleet rahoituksen kassavirtaan kuuluvan muun muassa alle luetellut erät:

- maksullinen oman pääoman lisäys
- omien osakkeiden lunastaminen, hankkiminen ja luovuttaminen
- pääomalainojen nostot ja takaisinmaksut
- lyhyt- ja pitkäaikaisten lainojen nostot ja takaisinmaksut
- maksetut osingot ja muu varojenjako
- saadut ja annetut konserniavustukset, jos ne on maksettu.

Positiivinen rahoituksen kassavirta tyypillisesti indikoi, että yritys on ottanut uutta lainaa ja tämä laina on aiheuttanut positiivista rahoituksen kassavirtaa. Negatiivinen rahoituksen kassavirta puolestaan kertoo, että yritys on takaisinmaksanut lainoja sekä mahdollisesti jakanut osinkoja tai takaisin hankkinut liikkeessä olevia osakkeitaan osakkeenomistajilta, eli kuluttanut valuuttamääräisiä varojaan. (Francis ym. 2014, 171.)

Tyypillistä on, että nuorten yritysten rahoituksen kassavirta on aluksi positiivista, kun yhtiön toiminnan aloittamiseksi yhtiöön sijoitetaan omaa pääomaa ja toimintaa rahoitetaan lainojen avulla, eli yritykseen on kohdistunut sisäänpäin virtaavaa rahan liikettä (Kallunki 2014, 51). Mikäli yrityksen toimintaedellytykset jatkuvat, rahoituksen kassavirta kääntyy jossain vaiheessa negatiiviseksi yrityksen maksaessa lainojaan pois ja esimerkiksi sen jaettua osinkoja osakkeenomistajilleen.

4 KASSAVIRTAMENETELMÄT

Kassavirtojen seuraaminen on yksi yrityksen taloudellisen kehityksen seuraamisen ja ymmärtämisen peruspilareista. Etenkin yritykset, joiden toimintaan liittyy merkittävässä määrin koneiden, laitteiden ja muun kaluston, rakennuksien tai maa-alueiden omistamista tai esimerkiksi suuret määrät vaihtuvia vastaavia voivat antaa vääristyneen kuvan yrityksen taloudellisesta asemasta ja kehitymisestä, mikäli tilinpäätöksen yhteydessä esitetään ainoastaan yrityksen tuloslaskelma ja tase. (Bens ym. 2019, 80.)

Kassavirtojen ymmärtäminen kokonaisuudessaan voi olla haastavaa pienissäkin yrityksissä. Sisäiseen laskentatoimeen liittyvien kassavirtojen raportointiin ja tulkintaan ei ole olemassa yhtä universaalia ohjetta, sillä kassavirrat eivät toimi suoraan indikaattorina yrityksen menestyksestä vaan huomioon tulee ottaa aiemmissakin luvuissa mainitut yrityksen toiminnan laajuus sekä toimiala. Kuitenkin virallista rahoituslaskelmaa tehtäessä on noudatettava Suomen kirjanpitolainsäädäntöä (Tomperi 2021, 219).

Kuten aiemmassakin luvussa on mainittu, etenkin suomalaisessa yrityskulttuurissa kassavirtoja tarkastellaan verrattain vähäisissä määrin. Osin tämä johtuu siitä, että suomalainen kirjanpitolaki vaatii kassavirtojen julkista raportointia eli rahoituslaskelmia ainoastaan hyvin rajalliselta osalta yrityksistä. Näitä ovat listatut eli julkisesti noteeratut yhtiöt, yleisen edun kannalta merkittävät yhteisöt sekä yhtiöt, jotka määritellään Suomen kirjanpitolain mukaan suuryrityksiksi.

Yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöjä ovat esimerkiksi vakuutusyhtiöt ja luottolaitokset (European Commission 2023). Kirjanpitolain mukaan suuryrityksiksi puolestaan määritellään yritykset, jotka täyttävät vähintään kaksi seuraavista kolmesta raja-arvosta (Kirjanpitolaki 1336/1997, 3:1 §.):

- 1) Yrityksen liikevaihto päättyneeltä ja välittömästi sitä edeltävältä tilikaudelta ylittää 40 miljoonaa euroa
- 2) Yrityksen taseen loppusumma päättyneeltä tilikaudelta ja välittömästi sitä edeltävältä tilikaudelta ylittää 20 miljoonaa euroa
- 3) Päättyneellä ja välittömästi sitä edeltävällä tilikaudella yrityksessä on työskennellyt keskimäärin 250 henkilöä. (Kirjanpitolaki 1336/1997, 1:4c §.)

Suomalainen kirjanpitolaki vaatii myös suurkonserneiksi luokiteltavilta konserneilta rahoituslaskelman liittämistä tilinpäätökseen. Suurkonserniksi luokitellaan konsernit, jotka täyttävät edellä mainituista suuryrityksen raja-arvoista kaksi kolmesta. (Kirjanpitolaki 1336/1997, 1:6a §.) Konserniyritykseksi puolestaan määritellään yritykset, jotka toimivat osana emoyrityksen ja tytäryrityksen tai tytäryritysten muodostamaa taloudellista kokonaisuutta. (Ahti, Tikkanen, Vierros & Viljanen 2008, 13.)

Ehdot täyttävien yritysten osuus suomalaisista yrityksistä on pieni. Kaupparekisterissä olevista suomalaisista yrityksistä vuonna 2023 esimerkiksi julkisesti noteerattujen yhtiöiden osuus on vähemmän kuin prosentin kymmenesosa (Patentti- ja rekisterihallitus 2023). Suuryritykseksi luokiteltavia yrityksiä suomalaisista yrityksistä on edellistä suurempi mutta edelleen pieni osuus; 0,2 % (Mäkelä 2023, 5).

Kassavirroista raportoidaan kahdella eri menetelmällä, joita kutsutaan suoraksi menetelmäksi ja epäsuoraksi menetelmäksi. Näiden menetelmien tarkoituksena on tarjota informaatiota yrityksen tietyn ajanjakson kassavirroista. Investointeihin ja rahoitukseen liittyvät kassavirrat esitetään kummassakin raportointimuodossa samalla tavalla. Ainoastaan liiketoiminnan operatiivisen kassavirran esittämisessä on eroja suoran ja epäsuoran menetelmän välillä. (Kallunki 2014, 48.)

Suoran kassavirran ja epäsuoran kassavirrat nimet kuvaavat niiden esittämistapaa. Suoralla menetelmällä kassavirtaa tarkasteltaessa ja raportoitaessa kuvataan yrityksen liiketoiminnasta saamansa tuotot ja kulut bruttomääräisinä. Epäsuoralla menetelmällä kassavirtaa tarkasteltaessa ja raportoitaessa puolestaan tuloslaskelman välitulosta oikaisemalla tiettyjen erien avulla esitetään se nettomääräisenä. (Ahti ym. 2008, 191.)

Raportointimenetelmä on organisaation vapaasti valittavissa suoran ja epäsuoran menetelmän välillä, eikä menetelmän valinnassa ole velvoitteita. Lopputulos ja muodostuva nettokassavirta on kummallakin menetelmällä sama. Ainoastaan esitysmuoto ja raportissa huomioon otettavat erät operatiivisen kassavirran osalta poikkeavat toisistaan. Organisaatio tai mahdollisesti esimerkiksi emoyhtiö tekee itse valinnan, kumpi raportointimenetelmä on organisaatiolle ja sen tarkastelijoille hyödyllisempi. (Hasley ym. 2007, 375.) Tyypillisesti käytössä ollut esitysmuoto säilytetään sekä sisäisessä että ulkoisessa laskentatoimessa samana raporttien vertailukelpoisuuden säilyttämiseksi läpi tilikausien.

Raportoinnin merkitys etenkin suuremmissa yrityksissä on olennainen. Lisäksi on olennaista, että raportit ja niiden analysoinnit osataan suorittaa asianmukaisesti, sillä niiden tulkitseminen voi olla haastavampaa kuin yrityksen kannattavuuden arviointi tuloslaskelmaa ja tasetta tulkitsemalla. (Halsey ym. 2007, 388.) Vaikkakaan kaikki yritykset eivät näitä toimia tee kuin asetetut velvoitteet täyttääkseen, toimeksiantajaorganisaatiossa koettiin kassavirtojen analysoinnin ja raportoinnin olevan tärkeässä asemassa.

Suomen kirjanpitolain noudattamassa IAS 7 Statement of Cash Flows-standardissa määritellään rahavirtalaskelman laatimisesta (Halonen, Jaatinen, Jalkanen-Steiner, Johansson, Lähdemäki, Mäkinen, Pyykkönen, Rantanen, Sundvik, Suomela, Toivonen, Torkkel, Tornainen, Tuomala & Uttala 2017, 27). Tätä standardia noudattavat yritykset voivat tehdä myös varsinaiseen tilinpäätökseen liittymätöntä, omaa yhtiön sisäistä raportointiaan, samaa standardia noudattaen tai mukauttamalla sitä omalle liiketoiminnalleen parhaakseen näkemällään tavalla. Tällöin sisäistenkin tulosten vertailukelpoisuus säilyy ja yrityksen taloudellista kehittymistä on helpompi seurata. Kassavirtoja säännöllisesti seuraamalla, analysoimalla ja ennustamalla yrityksen ymmärrys omasta taloudellisesta suoriutumisestaan säilyy vahvana läpi tilikauden.

4.1 Kassavirta suoralla menetelmällä

Suorassa, eli sisään-ulosvirtausmenetelmässä listataan yksittäiset varojen lähteet sekä varojen käyttökohteet. Suora operatiivinen kassavirtalaskelma voidaan tuottaa suoraan kassavirroista kassatapahtumien perusteella, mutta yleisempänä tapana on edellisessä kappaleessa mainittu tapa, jossa oikaistaan suoriteperusteiset kirjanpidon kirjaukset maksuperusteisiksi. (Salmi 2012, 234.) Mikäli yrityksen käsiteltävä kirjanpitoaineisto on laaja, on kirjanpidon muuttaminen maksuperusteiseksi todennäköisesti resurssiystävällisempää, kuin kassatapahtumien perusteella suoritettava oikaiseminen.

Tyypillisimpiä suoran menetelmän eriä ovat bruttomuotoisina tuotannon tekijöistä vastaanotetut maksusuoritukset asiakkailta, toimittajille suoritettavat maksut erilaisista aineista ja tarvikkeista sekä työntekijöille maksetut palkat ja palkkiot sekä niihin liittyvät sivukulut. Vähentämällä ja lisäämällä vaikuttavat erät kirjanpidossa esitettyihin liiketoiminnoista saatuihin maksuihin muodostuu netto-kassavirta, joka kertoo liiketuloksen tarkasteltavalta ajanjaksolta, kuten tilikaudelta. (Bens ym. 2019, 80.)

Bensin, Cohenin ja Youngin (2019, 80) mukaan operatiivisesta kassavirrasta suoralla menetelmällä raportoitaessa otetaan huomioon edellisessä kappaleessa mainittujen menoerien lisäksi rahoituslaitoksille maksetut korot sekä yrityksen tuloista perityt tuloverot. Huomioon otettavia tuloeria asiakkailta saatujen maksusuoritusten lisäksi ovat saadut osingot ja saadut korot. (Bens ym. 2019, 80.)

Rahoitukseen liittyvien korkojen sijoittamista operatiiviseen kassavirtaan tai rahoituksen kassavirtaan tulee arvioida tapauskohtaisesti ja sijoittaminen tehdä tarkoituksenmukaisesti. Kuitenkin tiettyä toimintaa koskevat korkojen tulo- ja menoerät sekä muut liittyvät erät tulisi sijoittaa jokaisella tarkastelukerralla samaan luokkaan, jotta kassavirrat säilyttävät edelleen harmoniansa tilikausien kesken. (Halonen ym. 2017, 27–28.)

Suorasta kassavirrasta saatava informaatio on tärkeää yritykselle itselleen, mutta se on myös sijoittajille ja rahoittajille erityisessä asemassa. Suoralla menetelmällä voidaan tarjota informaatiota, joka ei ole yrityksen muista julkisista tilinpäätösasiakirjoista suoraan luettavissa tai tulkittavissa, sillä niissä ei ole tietoa varsinaisista kassatapahtumista ja todellisista rahavirroista. Lisäksi suoran menetelmän tarjoama tarkastelutapa antaa yksityiskohtaisempaa tietoa kassatulojen erittelyistä. (Salmi 2012, 234.) Seuraavaksi esitetyssä kuviossa 4 nähdään esimerkki suoralla menetelmällä laskettavien kassavirtojen eristä, jotka siihen vaikuttavat.

<i>Liiketoiminnan kassavirta:</i>	TEUR
Myyneistä saadut maksut	10 000
+Liiketoiminnan muut tuotot	2 000
-Maksut toimittajille	2 500
-Maksetut palkat henkilöstölle	3 500
-Liiketoiminnan muut kulut	500
=Liiketoiminnoista kertynyt kassavirta	5 500
-Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	150
+Saadut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	150
-Maksetut välittömät verot	1 000
=Liiketoiminnan kassavirta	4 500
<i>Investointien kassavirta:</i>	
-Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	250
+Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot	600
-Investoinnit muihin sijoituksiin	400
+Saadut korot investoinneista	150
=Investointien kassavirta	100
<i>Rahoituksen kassavirta:</i>	
+Lyhytaikaisten lainojen nosto	100
-Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksu	150
+Pitkäaikaisten lainojen nosto	500
-Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksu	1 000
-Maksetut korot rahoituskuluista	100
-Maksetut osingot ja muu voitonjako	350
-Maksetut välittömät verot	300
=Rahoituksen kassavirta	-1 300

KUVIO 4. Yksinkertaistettu esimerkki suoraan kassavirtaan vaikuttavista eristä.

4.2 Kassavirta epäsuoralla menetelmällä

Epäsuorassa menetelmässä nettotulokset yhteensovitetään liiketoiminnan rahavirtoihin tasetilien muutosten avulla. Lähtöperustana epäsuoralle kassavirralle on tilinpäätöksessä esitetty voitto tai tappio, jota oikaistaan kulu- ja menoerillä sekä ei-kassaperusteisilla liiketapahtumilla. Ei-kassaperusteiset liiketapahtumat ovat sellaisia taseen eriä, joiden muodostumiseen ei ole liittynyt varsinaista varojen kertymistä tai varojen kulumista. (Kallunki 2014, 48.)

Epäsuoran kassavirran oikaistavia eriä ovat esimerkiksi menojäät ja tuloennakot. Menojäämiä ovat siis menoerät, joita ei ole tarkasteluajankohtana kuten esimerkiksi tilinpäätöspäivänä maksettu. Tuloennakkoja puolestaan ovat tuloerät, joiden maksu on saatu ennakkoon eivätkä niiden

tulot kuitenkin kuulu kyseiselle tarkasteluperiodille. Näitä oikaistaan esimerkiksi myyntisaamisten tai ostovelkojen muutoksena. (Salmi 2012, 234.)

Lisäksi muutokset vaihtuvien vastaavien saldoissa, eli varastonmuutokset, ja erilaiset hankintoihin tehtävät vähennykset, eli poistot lukeutuvat näihin epäsuorassa kassavirrassa huomioitaviin eriin. Näiden erien muutosten oikaiseminen poistaa kassavirroista niiden ei-kassaperusteisen vaikutuksen. (Halsey ym. 2007, 376.)

Suurin osa julkiseen raportointiin veloitetuista organisaatioista käyttää epäsuoraa menetelmää kassavirtojen raportointiin. Lisäksi valtaosa myös sellaisista organisaatioista, jotka ilman veloitetta raportoivat kassavirtojaan, käyttävät epäsuoraa menetelmää. Raportointitapa on suositumpi siitäkin huolimatta, että IAS 7 suosittelee suoran menetelmän käyttämistä. Suosituksesta huolimatta, kuten aikaisemmissakin kappaleissa on kerrottu, saa organisaatio itsenäisesti valita käyttämänsä menetelmän kassavirtojen raportointiin. (Halonen ym. 2017, 28.)

Epäsuoralla menetelmällä raportoitaessa tarvittava aineisto on suoraan saatavilla suoriteperusteisesta kirjanpidosta, jolloin sen laatiminen on jossain määrin vaivattomampaa suoraan menetelmään verrattaessa. Suoralla menetelmällä raportoiminen kuitenkin kasvattaa suosiotaan jatkuvasti. Kassavirtoja analysoitaessa ja ennustaessa epäsuora menetelmä tarjoaa erilaista ja useissa tapauksissa hyödyllisempää informaatiota yrityksen tuloksesta ja muusta taloudellisesta suoriutumisesta sekä kyvykkyydestä, kuin suora menetelmä. (Collins ym. 2015, 1036.)

Kuviossa 5 on annettu esimerkki epäsuoralla menetelmällä muodostuneesta liiketoiminnan kassavirrasta. Siinä nähdään muodostumistapa, mutta erityisesti epäsuoraa kassavirtaa käytettäessä on tärkeää osata huomioida erien positiivisuus tai negatiivisuus, jotta laskelmille ei erehdyksissä huomioida eriä väärin etumerkein; vaihto-omaisuuden muutosta indikoivat rivit ovat positiivisia niiden vähennyttyä ja negatiivisia niiden lisääntyttyä, kun taas velkojen lisäys näkyy positiivisena ja vähennys negatiivisena.

<i>Liiketoiminnan kassavirta:</i>		TEUR
Voitto (tappio) ennen satunnaisia eriä		4 000
Oikaisut:		
Arvon alenemiset		500
Kurssivoitot ja -tappiot		100
Rahoitustuotot ja -kulut		-200
Muut oikaisut		450
Liiketoiminnan kassavirta ennen käyttöpääoman muutosta		4 850
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten saamisten lisäys tai vähennys		700
Vaihto-omaisuuden lisäys tai vähennys		-1 200
Lyhytaikaisten velkojen lisäys tai vähennys		-500
Liiketoiminnan kassavirta ennen rahoituseriä ja veroja		3 850
Maksetut korot liiketoiminnasta		-150
Maksetut välittömät verot		-1 000
Saadut osingot liiketoiminnasta		300
Liiketoiminnan kassavirta ennen satunnaisia eriä		3 000
Liiketoiminnan satunnaiset erät		1 500
Liiketoiminnan kassavirta		<u>4 500</u>
<i>Investointien kassavirta:</i>		
-Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin		250
+Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot		600
-Investoinnit muihin sijoituksiin		400
+Saadut korot investoinneista		150
=Investointien kassavirta		<u>100</u>
<i>Rahoituksen kassavirta:</i>		
+Lyhytaikaisten lainojen nosto		100
-Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksu		150
+Pitkäaikaisten lainojen nosto		500
-Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksu		1 000
-Maksetut korot rahoituskuluista		100
-Maksetut osingot ja muu voitonjako		350
-Maksetut välittömät verot		300
=Rahoituksen kassavirta		<u>-1 300</u>

KUVIO 5. Yksinkertaistettu esimerkki epäsuoraan kassavirtaan vaikuttavista eristä.

Kuten huomataan kassavirtojen esimerkkikuvissa kuviossa 4 ja kuviossa 5 liiketoiminnan kassavirran pysyvän kummassakin samana, vaikka sen tarkastelu tehdään eri menetelmillä. Lisäksi liiketoiminnan kassavirtaa seuraavat investointien ja rahoituksen kassavirrat säilyvät luonnollisesti samoina ja niiden tarkastelu tehdään samalla tavalla. Onkin siis yrityksen itsensä päätettävissä, kumman menetelmän kokee itselleen, rahoittajilleen ja sijoittajilleen parempana tai informatiivisempänä. (Halonen ym. 2017, 28.)

Yritys voi myös tehdä laskentaa molemmilla tavoilla niin halutessaan. Sisäiseen laskentatoimeen liittyviä kassavirtoja ei luonnollisesti ole pakottavaa jakaa esimerkiksi kassavirtaluokkiin, joskin se on tyypillistä laskelmien ja raporttien selkeyden ja niiden välisen harmonian takaamiseksi. Toimeksiantajaorganisaatio ISS Palvelut Oy tekee sisäisessä laskennassaan kassavirtojen hallintaa sekä suoralla että epäsuoralla menetelmällä, eivätkä raportointiasiakirjat noudata rakenteeltaan esimerkiksi Kirjanpitolautakunnan tai muun toimijan suosituksia. Ulkoisessa laskennassaan raportointia tehdään epäsuoralla menetelmällä, eli rahoituslaskelma esitetään epäsuorassa muodossa noudattavien määräysten mukaisesti.

4.3 Rahavirtalaskelma

Varsinainen rahavirtalaskelma, joka tunnetaan myös nimellä rahoituslaskelma, on tyypillisin julkinen raportointiasiakirja, jolla kuvataan kassavirtoja. Vaikka rahoituslaskelma on osa tiettyjen yritysten tilinpäätöstä, ei sillä ole siinä itsenäistä asemaa, jonka vuoksi sitä tulee tarkastella yhdessä muun tilinpäätösaineiston kanssa. Se voidaan yrityksessä laatia kummalla tahansa kahdessa edellisessä kappaleessa esitetyn tavan mukaisesti. (Kirjanpitolautakunta 2007, 5, 15.) Näissä aiemmissa esimerkkikuvissa esitettyjen laskelmien lisäksi rahoituslaskelmalla ilmoitetaan tilikauden aikana tapahtunut rahavarojen muutos kuvion 6 kaltaisesti.

Rahavarojen muutos (A+B+C) lisäys (+) tai vähennys (-)	3 300
Rahavarat tilikauden alussa	15 348
Rahavarat tilikauden lopussa	18 648

KUVIO 6. Rahavarojen muutoksen esittäminen rahoituslaskelmassa.

Rahavarojen muutoksessa lasketaan yhteen liiketoiminnan kassavirta (A), investointien kassavirta (B) ja rahoituksen kassavirta (C) joista muodostuu rahavarojen muutos kokonaisuudessaan. Lisäksi rahoituslaskelmalla esitetään tilikauden alun ja lopun rahavarat, jotka sisältävät yrityksen taaseissa esitettävät varsinaiset rahavarat ja käteisvarat. Näiden erotuksen tulisi luonnollisesti olla sama, kuin rahavarojen muutos. (Kirjanpitolautakunta 2007, 7.)

On myös melko tyypillistä, että varsinaisella rahoituslaskelmalla esitetään samat tiedot tarkasteltavaa tilikautta välittömästi edeltävältä tilikaudelta, jotta lukujen keskinäinen vertailu helpottuu. Ra-

hoituslaskelman laatimisessa ainoana pakottavana säännöksenä on esittää liiketoiminta, investoinnit ja rahoitus omina luokkinaan, mutta muutoin säännöt ovat yleisluontoisia. Tärkeintä on oikean ja riittävän kuvan antaminen yrityksen taloudellisesta tilasta. (Kirjanpitolautakunta 2007, 4.)

4.4 Kassavirtojen raportoinnin epäkohdat ja ongelmat

Kassavirtoja analysoitaessa millä tahansa menetelmällä kohdataan haasteita, jotka voivat jossain määrin hankaloittaa niiden tulkintaa ja jopa heikentää niiden tarjoaman informaation luotettavuutta. Nykyiset julkisen raportoinnin käytännöt eivät edellytä satunnaisiin eriin tai lopetettuihin toimintoihin liittyvien erien esittämistä erikseen. (Halsey ym. 2007, 383.) Onkin siis aiheellista miettiä tällaisten erien olennaisuutta yrityksen esittämiin tietoihin sekä niiden esittämistapaa.

Erilaiset veroerät tuovat mukanaan myös hankaluutta tulkintaan. Tuloverojen ja maksettujen arvonlisäverojen esittämisestä liiketoiminnan kassavirtoihin aiheutuvan mahdollisen vääristymän kassavirtojen kokonaisuuteen, mikäli yrityksen toimintaan kohdistuu suhteettomasti verohyötyä tai verokustannuksia. (Hasley ym. 2007, 383.)

Lisäksi on nostettava esille suoriteperusteisuuden ja sen maksuperusteiseksi muuttamiseen liittyvän pakollisen arvioinnin mukanaan tuomat mahdolliset laskentavirheet ja epävarmuudet. Näiden laskentavirheiden mahdollisuus tulee ottaa huomioon kassavirtoja raportoitaessa, jotta raportit eivät anna vääristynyttä kuvaa kassavirtoihin vaikuttavista eristä. (Collins ym. 2015, 1047.)

5 KASSAVIRTOJEN HALLINTA TOIMEKSIANTAJAORGANISAATIOSSA

Toimeksiantajaorganisaatiossa panostetaan kassavirtoihin sekä niiden ennustamiseen ja analysointiin. Jatkuvaa tarkkailua tehdään sekä suoran, että epäsuoran menetelmän avulla ja siihen on sidottu huomattava määrä resursseja. Raportointi ISS A/S:n pääkonttoriin Tanskaan on aktiivista ja säännöllistä. Myös pääkonttorista suoritetaan tytäryhtiöiden kassavirtojen aktiivista seuranta. Mahdolliset poikkeamat huomioidaan, ja niistä toimitetaan matalalla kynnyksellä tarvittavat lisäselvitykset, joista selviää epätyypillisten tapahtumien aiheuttajat. (Takkinen 2023a.)

5.1 Kassavirtojen hallinta suoralla menetelmällä

ISS Palvelut Oy:llä suoraa operatiivista kassavirtaa tarkastellaan ja raportoidaan päivittäin, pois lukien muut kuin arkipäivät, joiden muutokset kirjataan seuraavan arkipäivän kohdalle. Raportointia tehdään Tanskaan emoyhtiölle ISS A/S:lle, joka tarkastelee yhtiön kassavirtojen pysymistä tarkoituksenmukaisella tasolla. Käytännössä suoraa kassavirtaa tarkastellaan pankkitilin saldon muutosten kautta. (Lindahl 2023.)

Tällä hetkellä toimintatapana on kirjata muutokset tarkoitusta varten luotuun Excel-laskentataulukoon, johon on jaoteltu suoraan kassavirtaan vaikuttavat tekijät riveittäin. Näiden rivien erät lisäämällä tai vähentämällä päivän pankkitilin todellisesta aloitussaldosta, saadaan päivän lopetussaldo. Lopetussaldo tulee olemaan jälleen seuraavan arkipäivän aloitussaldo. Tämän saldon tulee aina täsmätä todelliseen pankkitilin saldoon. (Lindahl 2023.)

Tyypillisimmät ja merkittävimmät muutokset pankkitilin saldossa tapahtuvat ostovelkojen ja myyntisaamisten suorituksista. Näitä suorituksia on päivittäin ja erityisesti myyntisaamisista tulleiden suoritusten määrä aiheuttaa suuria muutoksia pankkitilin saldossa. Lisäksi tarkastellaan ISS Palveluiden factoringtoiminnasta aiheutuneita suorituksia, eli suorituksia, jotka ovat aiheutuneet toimeksiantajaorganisaation myytyä laskujaan rahoituslaitoksille. Nämä factoringtoiminnasta aiheutuvat laskut ovat eriteltyinä omalle rivilleen, sillä niitä halutaan kyetä tarkastelemaan erillään myyntisaamisista. (Takkinen 2023b.)

Palkkojen sekä palkkojen sivukulujen maksuista aiheutuneet kulut ovat myös merkittävä osa laskelmia, jotka vaikuttavat pankkitilin saldoon sitä pienentämällä. Yrityksen työntekijöilleen ja toimihenkilöilleen maksamat palkkasuoritukset näkyvät yhdellä rivillä ja palkoista aiheutuneet sivukulut on eritelty omalle rivilleen. (Lindahl 2023.)

Arvonlisäverovelka sekä ennakoverovelka esitetään omilla riveillään. Näiden rivien muutokset tapahtuvat kuukausittain tiettyinä ennalta määriteltynä päivinä. Arvonlisäverosta lasketaan arvio vuoden alussa ja sitä muokataan tarpeen mukaan. Ennakoverosta saadaan edellisen vuoden lopulla Verohallinnolta ennakoveropäätös, jossa esitettyjen maksuerien mukaisesti ennakoverovelkaa maksetaan. (Lindahl 2023.)

Lisäksi muutoksia pankkitiliin aiheuttavat korkojen maksut, mahdolliset rojalit emoyhtiölle, käyttöomaisuuden investoinnit sekä tietyt hankinnat. Nämä erät ovat luonteeltaan kuitenkin hieman harvinaisempia, eikä niitä ole välttämättä edes kuukausittain. Erien esittäminen suoralla kassavirtamenetelmällä tapahtuukin toteuman mukaan. (Takkinen 2023b.)

Näiden erien aiheuttamat muutokset pankkitilin avaussaldoon raportoidaan sisäisen raportointijärjestelmän avulla Tanskaan emoyhtiön pääkonttoriin päivittäin. Raportointi hoidetaan raportointiaikaneiston syntymisen jälkeisen arkipäivän aamuna ennen kuin kyseisen päivän muutoksia aletaan kirjaamaan. (Takkinen 2023b.)

5.2 Kassavirtojen ennustaminen suoralla menetelmällä

Kassavirtojen suoran menetelmän ennusteita tehdään lähes identtisellä Excel-laskentataulukolla kuin aktuaalin suoran kassavirran tulkintaa. Suorien kassavirtojen ennustamista tehdään kuukausittain. Kuukausittainen ennuste tehdään kuun alussa, sekä kuun puolivälissä. Molempina ajankohtina laaditaan päiväkohtainen ennuste kuluvalle kuukaudelle sekä kahdelle sen jälkeiselle kuukaudelle. Kuun puolivälissä laadittavan ennusteen alkukuukauden tapahtumat kopioidaan päivittäin tehtävästä kassavirtojen toteamasta eli aktuaalista. Nämä raportoidaan samalla sisäisellä raportointijärjestelmällä, kuin toteamakin. (Takkinen 2023b.)

Ennustamisessa lyhyelle ajalle, eli tyypillisesti kahdelle seuraavalle viikolle, tärkeänä tiedonlähteenä on yrityksen kirjanpito-ohjelma, josta saadaan tieto esimerkiksi avoimista saatavista ja veloista eräpäiväkohtaisesti. Näiden eräpäivien mukaan ennusteelle saadaan kyseisten rivien ennusteet. Poikkeamia ennusteeseen aiheuttaa eräpäivistä poikkeavat maksut, jonka vuoksi ennustamisessa käytetään lisäksi apuna edellisten tilikausien sekä edellisten kuukausien samojen ajankohdan tietojen. (Takkinen 2023b.)

Factoringlaskujen suoritukset saadaan kassaan heti, eli näissä ei tyypillisesti ole poikkeamia eräpäivistä. Palkkoja ja palkkojen sivukuluja arvioidaan edellisten kuukausien raporttien sekä edellisen tilikauden saman ajankohdan tietojen perusteella. Tulevia palkkoja ei voida arvioida äärimmäisen tarkasti, sillä organisaation suuren henkilöstömäärän vuoksi myös maksettavissa palkoissa on eroavaisuuksia kuukausien välillä. Lisäksi suuri osa työntekijöistä työskentelee tuntipalkkaisina ja eri toimialojen työehtosopimusten mukaan, joka lisää ennustamisen hankaluutta. (Takkinen 2023b.)

Arvonlisäverovelkaa ja ennakkoeroa ennustetaan olemassa olevien tositteiden mukaisesti, eli nämä tositteiden tarjoamat tiedot tuodaan suoraan ennusteelle. Muiden erien ennustamista tehdään edellisten tilikausien ja kuukausien toteumien mukaisesti, eikä näiden erien ennustamiselle ole kehitelty mitään spesifistä ennustamismenetelmää. (Lindahl 2023.)

Seuraavien kahden kuukauden ennustamisessa apuna käytetään edellisen tilikauden tuloslaskelmaa sekä edellisten vuosien kuukausikohtaisia toteumia, joista saadaan vertailutietoa. Lisäksi kassavirtojen hallintaa tekevällä henkilöstöllä tulisi olla ymmärrys ja soveltamiskyky maailmantalouden muutoksista kassavirtojen ennustamiseen. (Lindahl 2023.)

5.3 Kassavirtojen hallinta epäsuoralla menetelmällä

Toimeksiantajaorganisaatiossa kassavirtoja ennustetaan myös epäsuoralla menetelmällä. Epäsuoran kassavirtaennusteen Excel-laskentataulukko tehdään tilikaudeksi kerrallaan ja se on jaoteltu kuukausiin. Epäsuoraa kassavirtaennustetta täsmennetään tarpeen mukaisesti kuukausien päätteeksi tuloslaskelman ja taseen valmistuttua ja niistä muokkaamalla sekä tulkitsemalla. Tämä laskentataulukko on tarkoitettu yhtiön omaan käyttöön ja sen avulla seurataan taloudellisen kehityksen tulevaisuudennäkymiä. (Takkinen 2023c.)

Kassavirtojen epäsuoran menetelmän muutoksia ennustetaan jo toteutuneiden tarkasteluperiodien sekä kansallisen että globaalien taloudellisen kehittymisen muutosten avulla. Lisäksi luonnollisesti huomioidaan organisaation omat sisäiset muutokset. Käyttöpääoman muutokset ovat tässä merkittävimmissä asemassa. Siihen kohdistuvien muutosten arviointia voidaan pitää tärkeimpänä tekijänä, sillä niihin kohdistuvat muutokset ovat euromääräisesti suurimpia ja luonteeltaan tavallisimpia. (Wickström 2023.)

Käyttöpääomaan vaikuttavina erinä ovat muun muassa harkinnanvaraiset tuotto- ja kuluvaraukset. Tuottovaraus tehdään tapauksissa, kun on luovutettu asiakkaalle yritykselle kuluja aiheuttaneita tuotannontekijöitä, mutta asiakkaalle ei ole lähetetty vielä laskua kyseisestä palvelusta tai tuotteesta. Kuluvarauksia taas tehdään tilanteissa, joissa varsinaisia kuluja tuotannontekijöistä ei ole vielä muodostunut. (Takkinen 2023c.)

Näissä noudatetaan meno tulon kohdalle-periaatetta, joka tarkoittaa tulojen sekä menojen aiheuttamien tapahtumien käsittelemistä niin, että ne merkitään sille periodille, jolla ne ovat aiheutuneet. Tämä estää vääristymiä tuloksessa esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, kun asiakkaalle tehdään isompia ja pitkäkestoisempia töitä, kuten pitkäaikaisurakkoja. Pitkäaikaisurakoiden tuloutus hoideaankin tyypillisesti osatuloutuksena eli esimerkiksi valmiusasteen mukaisena tuloutuksena. (Takkinen 2023c.)

Käyttöpääomaan korjataan muutoinkin kuin tuottovarausten osalta. Käyttöpääomaan sisältyy tuottovarausten lisäksi esimerkiksi yrityksen henkilöstölle maksettaviin palkkoihin ja verottajalle maksettaviin arvonlisäveroihin tehtyjä jaksotuksia ja varauksia sekä muita kirjanpidon suoriteperusteisuudesta aiheutuneita eriä. (Wickström 2023.)

ISS Palveluilla operatiivista kassavirtaa epäsuoralla menetelmällä tarkasteltaessa huomioidaan poistot, joiden määrä yrityksen koneiden ja kalustojen määrän vuoksi on merkittävä, jotka saadaan suoraan kirjanpito-ohjelmasta. Kirjanpito-ohjelman luoma poistoennuste tuodaan ennusteelle. (Wickström 2023.)

Kuten kaikki muutkin osa-alueet organisaation kassavirtojen hallinnassa, myös epäsuoran menetelmän ennustaminen vaatii erityistä ammattitaitoa ja asiaan paneutumista. Tarkoitusta varten luotu laskentataulukko on toimiva, mutta sen käytön aloittaminen olisi vaativaa ilman ohjeistusta.

5.4 Rahoituslaskelman laatiminen

Rahoituslaskelma organisaatiossa laaditaan epäsuoralla menetelmällä. Rahoituslaskelma laaditaan normien mukaisesti tilikauden päätteeksi tilinpäätöksen aineiston avulla kirjanpitolainsäädännön mukaisesti. (Wickström 2023.) Suomalainen lainsäädäntö ei vaadi ISS Palvelut Oy:ltä tilinpäätökseen sisällytettyä julkista rahoituslaskelmaa yritysmuodon perusteella, sillä yritys ei ole listautunut pörssiin, mutta muut rahoituslaskelman laatimiset ehdot täyttyvät.

Rahoituslaskelma on työssä käsiteltävistä aiheista ainoa, joka käsittelee suoraan yrityksen ulkoista laskentatoimintaa. Sisäisen laskentatoimen kassavirtalaskelmien ja -raporttien ei tarvitse noudattaa muita kuin organisaation omia säännöksiä, sillä niitä ei luovuteta organisaation ulkopuolelle esimerkiksi mahdollisille rahoittajille tai sijoittajille. Omat säännökset täytetään lähinnä vertailukelpoisuuden säilyttämiseksi. Puolestaan ulkoisessa laskentatoimessa tulee ottaa huomioon asiakirjojen julkisuuden tuoma velvollisuus täsmällisyyteen ja lainsäädännön sekä muiden asetusten noudattamiseen.

Jossain määrin rahoituslaskelman laatimisen voidaan kuitenkin ajatella olevan vaivattomampaa, kuin sisäisen laskennan työkalujen, sillä rahoituslaskelma tulee laatia tiettyjen säännösten mukaisesti. Rahoituslaskelman laatiminen on sen vertailukelpoisuusvaatimusten vuoksi hyvin samantyyppistä yrityksestä ja sen maantieteellisestä sijainnista sekä maan omasta lainsäädännöstä riippumatta.

6 OPPAAN LAATIMINEN TOIMEKSIANTAJALLE

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä laadittiin opas toimeksiantajan pyytämästä aiheesta. Toimeksiantajaorganisaatio tarjosi useampaa vaihtoehtoa kehittämistehtäväksi, joista aiheeksi valikoitunut vaikutti sekä opinnäytetyön tekijän että organisaation kannalta merkittävimältä ja mielenkiintoisimmalta. Tarkoituksena oli kehittää toimeksiantajan kassavirtojen hallintaa tekemällä siitä helpommin lähestyttävää sekä vähentää niihin liittyviä riskejä oppaan avulla.

Organisaatiossa kassavirtaennusteen ja -hallinnan teknisen laadinnan ja raportoinnin osaamista haluttiin mahdollistaa laajemmalle henkilöstölle. Tällä myös tehostetaan nykyisiä prosesseja liittyen kassavirtojen raportointiin ja dokumentointiin. Tyypillisesti toimeksiantajaorganisaatiossa onkin laadittu kirjalliset ohjeistukset erilaisiin työtehtäviin. Tarkoituksena oli myös palvella opinnäytetyön tekijän oppimista ja ammatillista kehittymistä. Tärkeimpänä tekijänä aiheen valinnassa olikin molemminpuolinen hyöty.

Oppaan laatimisen ensimmäisenä vaiheena oli aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen ja muuhun aineistoon tutustuminen. Kassavirrat ja niiden teoria eivät omanaan sisälly Oulun ammattikorkeakoulun tarjoamiin liiketalouden yksikön taloushallinnon osaamispolun opintoihin, lukuun ottamatta kirjanpidon jatkokurssilla käsiteltävää rahoituslaskelmien perustaa. Tämän vuoksi aiheeseen tutustuminen oli aloitettava sen perusteista. Aihe paljastuikin nopeasti varsin laajaksi ja erityisen mielenkiintoiseksi.

Teoriaan perehtyminen oli aluksi hieman hämmentävää, sillä suomenkielisessä kirjallisuudessa kassavirroista puhutaan eri nimillä, eikä aluksi ollut täysin selkeää millä kaikilla termeillä kassavirtoihin viitataan. Lisäksi lähes kaikki suomenkielinen kirjallisuus painottui ainoastaan rahoituslaskelmiin ja niiden teoriaan. Muutama alallaan merkittävä englanninkielinen teos toimi työssäni merkittävänä tiedonantajina. Näiden teosten avulla pääsin tutustumaan aiheeseen ja suuri osa kassavirtojen teoriaosion perustui näiden teosten tarjoamaan informaatioon.

Teoriaosion valmistuttua riittävässä määrin niin että tietoperusta oli riittävässä määrin hallinnassa, aloitettiin tiedonkeruu yrityksen sisältä. Kassavirtojen hallintaa käytiin toimeksiantajaorganisaation avainhenkilöiden kanssa useaan otteeseen läpi aiheen laajuuden ja sen hajautuneisuuden vuoksi.

Useat henkilöt yrityksen sisällä hoitavat osa-alueita kassavirtojen hallinnasta. Tiedonantajiksi haastatteluihin valikoitui yrityksen asiantuntijatehtävissä työskentelevä ja pääkassanhoitajan tehtäviä suorittava toimihenkilö, taloushallinnon johtotehtävissä työskentelevä toimihenkilö sekä yrityksen pääkirjanpitäjä. He ovat kaikki omilla urillaan käsitelleet jotain kassavirtojen osa-aluetta ja heillä on laaja tieto ja taito omia osa-alueitaan koskien.

Avainhenkilöiden kassavirtoihin liittyvät työtehtävät poikkesivat merkittävästi toisistaan, joten jokaisen avainhenkilön kanssa käytiin läpi juuri tämän henkilön syvimpään osaamiseen kuuluvia alueita. Asiantuntijan tehtäviin sisältyvät suoran kassavirran toteama, eli toteutunut kassavirta, sekä sen ennustaminen ja pääkirjanpitäjä vastaa epäsuorien kassavirtojen hallinnasta. Johtotehtävissä toimivan henkilön nykyisiin tehtäviin kuuluu molempien menetelmien hallinta. Haastatteluita toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina sekä vapaamuotoisina koulutustilaisuuksien tyyppisinä istuntoina.

Haastatteluiden ja koulutustilaisuuksien lisäksi toimeksiantaja luovutti luonnollista aineistoaan ohjeistuksen tekemisen tueksi. Aineiston avulla aihealueen hallinta helpottui. Työn ei ollut tarkoitus muuttaa kassavirtojen hallinnan prosesseja tai toimenpiteitä organisaatiossa, joten aineistosta löytyi erityisen hyödyllistä tietoa varsinaista ohjeistusta varten. Aineisto sisälsi lähinnä erilaisia kassavirtojen hallintaan tarkoitettuja Excel-laskentataulukkoita, joiden avulla pääsi tutustumaan tarkemmin muun muassa taulukoiden solumuotoiluihin ja funktioihin. Rahoituslaskelman laatimisen ohjeen tekemiseen tukena toimi aiemminkin työssä käytetyt teokset sekä Kirjanpitolautakunnan ohjeistukset.

Ohjeistus kassavirtojen hallinnasta pyrittiin tekemään muotoilultaan mahdollisimman selkeäksi, jotta se saataisiin tehokkaaseen käyttöön toimeksiantajaorganisaatiossa eikä kynnys ohjeistuksen käyttämiseen ja siihen tutustumiseen olisi henkilöstöllä suuri. Uusia henkilöitä työtehtäviin perehdyttäessä heillä olisi mahdollisuus tutustua aiheeseen itsenäisesti ja alettuaan hoitamaan työtehtäviä he voisivat palata tarvittaessa ohjeistuksen avulla tiettyihin toimenpiteisiin.

Ohjeistuksen rakenteelle toimeksiantajalla ei ollut toiveita, vaan ohjeen rakenne määräytyi työn edetessä parhaaksi nähdyllä järjestyksellä ja sisällöllä. Varsinainen tuotos jaoteltiin lukuihin ja asiakokonaisuudet käsiteltiin luvuittain. Pääluvuiksi muodostui ohjeistus suoraan kassavirtaan, ohjeistus epäsuoraan kassavirtaan sekä ohjeistus rahoituslaskelman laatimiseen. Päälukujen sisältö jaoteltiin tarpeen mukaisesti alalukuihin. Päälukujen sisällöt eroavat rakenteeltaan toisistaan, sillä

niissä käsiteltäviä työtehtäviä hoidetaan erilaisilla tavoilla. Lukujen sisältö kuitenkin kuvaa työtehtävät niiden hoitamiseen sopivassa järjestyksessä.

Tuotokseen sisällytettiin myös sisällysluettelo, jonka kautta lukuihin pystyy navigoimaan tehokkaasti. Tämä tehtiin sen selaamisen ja yksityiskotaisen tiedonhaun vaivattomuuden varmistamiseksi. Ohjeistusta pyrittiin selkeyttämään visuaalisesti. Ohjeistukseen lisättiin asiakokonaisuuksia selkiyttäviä kuvia ja kaavioita, joiden sisältöä avattiin yksityiskohtaisemmillä teksteillä jäljempänä.

Tekstissä on käytetty organisaation kassavirtoihin liittyvien raportointityökalujen termistöä, jotta oppaan käyttäminen on helpompaa käyttäjälleen. Oppaasta on karsittu kaikki ylimääräinen pois, jotta asiaan välittömästi liittymättömät tiedot eivät häiritse oppaan käyttäjää. Opas pyrittiin säilyttämään sellaisessa muodossa, että sitä voidaan päivittää, mikäli kassavirtojen hallintaan liittyvissä tehtävissä organisaatiossa tulee tulevaisuudessa muutoksia.

Opinnäytetyön loppuvaiheessa oppaan sisältöä käytiin läpi avainhenkilöiden kanssa ja tarpeen mukaisia viilauksia tehtiin. Näin varmistettiin, että opas on myös niitä tekevien henkilöiden mielestä toimiva. Ohjeistuksen tekemiseen haastetta toi se, että en ole itse tehnyt kassavirtojen hallintaan liittyviä työtehtäviä, joten avainhenkilöiden apu tässäkin vaiheessa oli erityisen tärkeää. Lopputuotoksen kannalta oli hyvä, että oppaan toimivuutta tarkasteltiin useasta eri näkökulmasta ja usean erilaisen kokemustaustan omaavan henkilön toimesta.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Aiheen parissa työskenteleminen oli sekä mielenkiintoista että haastavaa. Mielenkiintoa ja mielekkyyttä työskentelylle lisäsi se, että työ perustui todelliselle tarpeelle ja että sain tehdä työn kokoluokaltaan merkittävälle toimijalle. Työn edetessä ymmärsin jatkuvasti paremmin, miten vähän suomalaisissa yrityksissä käsitellään ja ymmärretään kassavirtoja. Tämä lisäsi omaa mielenkiintoani entisestään aiheeseen liittyen sekä kiitollisuutta siitä, että pääsin työskentelemään jossain määrin poikkeuksellisen aiheen parissa. Näiden syiden vuoksi motivaationi pysyi läpi opinnäytetyön korkealla.

Kehittämistehtävänäni oli luoda toimeksiantajalle toimiva ja selkeä ohjeistus kassavirtojen hallintaan. Aloitettuani työskentelyn aiheen parissa huomasin, että ohjeelle on todellinen tarve. Koen ohjeen onnistuneen hyvin. Etenkin toimeksiantajayrityksessä, jossa tehdään monenlaista laskentaa ja raportointia kassavirtoihin liittyen, on tärkeää tarjota uusille työntekijöille opastusta ja tukea, johon he voivat itsenäisesti tutustua. Aihealueen ollessa niin laaja ja monimutkainen, on ohjeistuksen tärkeää olla toimiva. Ohje auttaa aiheen parissa työskentelynsä aloittavia itsevarmaan ja sujuvaan työskentelyyn. Opinnäytetyön toimeksiantaja oli tyytyväinen lopputuloksena syntyneeseen ohjeeseen ja koki sen tarkoituksiinsa sopivaksi.

Toimeksiantaja ja erityisesti toimeksiantajan yhteyshenkilönä toiminut henkilö olivat suureksi avuksi työn etenemisessä. Haastatteluihin ja koulutuksiin sidottiin merkittävä määrä suuren yrityksen resursseja ja työskentely yrityksen kanssa sujui moitteettomasti. Toimeksiantajan arvostus työtä ja työskentelyä kohtaan edisti hyvän lopputuloksen syntymistä ja toi työskentelyyn mielekkyyttä.

Koen myös työni teoriaosuuden onnistuneen hyvin ja sain jäsenneltyä kattavan katsauksen kassavirtojen perusteisiin. Haasteitakin kuitenkin matkaan sisältyi. Teoriaosion järjesteleminen miellyttävään ja lukijaa palvelemaan järjestykseen oli hankalaa, sillä aihe on niin laaja ja jossain määrin monimutkainen. Laajuus toi myös oman haasteensa siihen, että teoriaosuudessa käydään kaikki työni kannalta merkittävät asiat riittävän yksityiskohtaisesti läpi ilman että teoriaosuus paisuu kuitenkaan liian laajaksi.

Pienistä haasteista huolimatta työn tekeminen on ollut miellyttävää. Koin erityisen mielenkiitoiseksi työn edetessä minulle avautunutta kassavirtojen historiaa, jota en kuitenkaan kokenut juuri tämän työn lopputuloksen kannalta niin merkittäväksi, että olisin sitä juurikaan työhöni tuonut, jotta saan pidettyä tuottamani aineiston järkevissä mitoissa. Kuitenkin jo tässä vaiheessa mielessäni heräsi ajatus tulevista mahdollisuuksista päästä työskentelemään lisää kassavirtojen parissa, esimerkiksi mahdollisissa jatko-opinnoissa.

Mielestäni opinnäytetyölle asettamani henkilökohtaiset tavoitteet täyttyivät myös. Pysin asettamistani aikatauluissa ilman ongelmia ja olen tyytyväinen työni lopputulokseen. Opinnäytetyön tekeminen oli opettavainen kokemus ja koen hyötyneni siitä ammatillisessa mielessä suuresti. Aihealinnan ansiosta kerrytin erityistä taitoa ja tietoa aiheeseen liittyen ja koen sen arvokkaaksi.

LÄHTEET

Ahti, Ari, Tikkanen, Reino, Vierros, Heidi & Viljanen, Juhani 2008. Konsernitilinpäätös. Neljäs, uudistettu painos. Tallinna: Tietosanoma.

Bens, Daniela, Cohen, Jacob & Young, Jacob 2019. Corporate Financial Reporting and Analysis. A Global Perspective. 4th edition. Glasgow: Bell & Bain Ltd.

Collins, Daniel W., Johnson, W. Bruce, Mittelstaedt, H. Fred, Revsine, Lawrence & Soffer, Leonard C. 2015. Financial Reporting & Analysis. 6th edition. New York: McGraw-Hill Education.

Crandall, Richard E. 2011. Money Management. APICS Magazine 21 (3), 22-24.

European Commission. Auditing of companies' financial statements. Hakupäivä 15.3.2023. https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/auditing-companies-financial-statements_en.

Francis, Jennifer, Schipper, Katherine & Weil, Roman L. 2014. Financial Accounting. An Introduction to Concepts, Methods, and Uses. Boston: South-Western, Cengage Learning.

Halonen, Jari, Jaatinen, Iida, Jalkanen-Steiner, Johanna, Hohansson, Nina, Lähdemäki, Jukka, Mäkinen, Kasper, Pyykkönen, Riikka-Liisa, Rantanen, Heidi, Sundvik, Peter, Suomela, Mari, Toivonen, Pekka, Torkkel, Timo, Tornainen, Tiina, Tuomala, Margit & Uttula, Santeri 2017. IFRS – Käytännön käsikirja. 4., uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Halsey, Robert F., Subramanyam, K.R. & Wild, John J. 2007. Financial Statement Analysis. 9th edition. New York: McGraw-Hill Companies, Inc.

IAS Plus. IAS 7 – Statement of Cash Flows 2023. Hakupäivä 8.5.2023. <https://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias7>.

IFRS Foundation 2022. About us. Who we are. Hakupäivä 15.2.2022. <https://www.ifrs.org/about-us/who-we-are/>.

ISS Palvelut 2023. Yritysvastuuraportti. Hakupäivä 15.5.2023. <https://issyrittysvastuuraportti.fi/issyrittysena/>.

Kallunki, Juha-Pekka 2014. Tilinpäätösanalyysi. 2., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent.

Kaisanlahti, Timo & Leppiniemi, Jarmo 2018. Tilinpäätäjän käsikirja. 4., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent. Hakupäivä 26.2.2023. Alma Talent-verkkokirjahylly. Vaatii käyttöoikeuden.

Kerbs, Teija 2020. Juoksevasta kirjanpidosta tilinpäätökseen käytännönläheisesti. 3. painos. Helsinki: Kauppakamari. Hakupäivä 12.2.2023. Kauppakamari Ammattikirjasto. Vaatii käyttöoikeuden.

Kirjanpitolaki 1336/1997. Hakupäivä 20.2.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336#L7aP2>.

Kirjanpitolautakunta 2006. Tuloslaskelman ja taseen esittäminen. Yleisohje tuloslaskelman ja taseen esittämisestä. Hakupäivä 30.4.2023. <https://kirjanpitolautakunta.fi/-/tuloslaskelman-ja-taseen-esittaminen>.

Kirjanpitolautakunta 2007. Rahoituslaskelman laatiminen. Yleisohje rahoituslaskelman laatimisesta. Hakupäivä 15.4.2023. <https://kirjanpitolautakunta.fi/-/rahoituslaskelman-laatiminen>.

Kirjanpitolautakunta 2023. Kirjanpitolautakunta. Hakupäivä 25.2.2023. <https://kirjanpitolautakunta.fi/web/kirjanpitolautakunta/kirjanpitolautakunta>.

Leppiniemi, Jarmo 2019. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. 10., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent.

Lindahl, Sanna 2023. Ostoreskontran asiantuntija. ISS Palvelut Oy. Haastattelu 6.4.2023.

Mäkelä, Albert 2023. Yrittäjä – Hyvä työnantaja. Suomen yrittäjät. Hakupäivä 1.5.2023. https://www.yrittajat.fi/wp-content/uploads/2023/04/sy_yrittaja_hyva_tyonantaja_2023.pdf.

Niskanen, Jyrki & Niskanen, Mervi 2016. Yritysrahoitus. 8., uudistettu painos. Helsinki: Edita. Hakupäivä 31.1.2022. Ellibs Library. Vaatii käyttöoikeuden.

Patentti- ja rekisterihallitus 2023. Kaupparekisteri. Yritysten lukumäärät. Hakupäivä 26.4.2023. <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystenlkm/lkm.html>.

Salmi, Ilari 2012. Mitä tilinpäätös kertoo? Helsinki: Edita.

Takkinen, Ville 2023a. Group-raportoinnin päällikkö, johdon tiedotuspäällikkö, Order to Cash-projektin päällikkö. ISS Palvelut Oy. Haastattelu 24.2.2023.

Takkinen, Ville 2023b. Group-raportoinnin päällikkö, johdon tiedotuspäällikkö, Order to Cash-projektin päällikkö. ISS Palvelut Oy. Haastattelu 3.3.2023.

Takkinen, Ville 2023c. Group-raportoinnin päällikkö, johdon tiedotuspäällikkö, Order to Cash-projektin päällikkö. ISS Palvelut Oy. Haastattelu 17.4.2023.

Tomperi, Soile 2021. Kehittyvä kirjanpito. 18., uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Tomperi, Soile 2022. Käytännön kirjanpito. 30., uudistettu painos. Porvoo: Edita Publishing. Hakupäivä 15.2.2022. Ellibs Library. Vaatii käyttöoikeuden.

Wickström, Kristian 2023. Pääkirjanpitäjä. ISS Palvelut Oy. Haastattelu 24.3.2023.